Nationale Vogelweek 2018

Cees Baart

Ook dit jaar zijn wij er als Vogelwerkgroep in geslaagd om aan de oproep vanuit Vogelbescherming Nederland gehoor te geven. Met maar liefst 6 excursies verdeeld over ons werkgebied, konden geïnteresseerde mensen uit onze regio met ons naar vogels kijken en luisteren. Vooral dit laatste was voor velen geen 'eye-opener' maar een 'ear-opener'. Zo merkte een van de deelnemers verbaasd op: "Dat die vogels zo verschillend zingen en sommige nog wel meerdere liedjes hebben". Kortom, het enthousiasme van de deelnemers was opvallend. Wanneer je ziet dat zoveel mensen op de excursies afkomen, kun je gerust zeggen het naar vogels kijken leeft! Sommige deelnemers hebben zelfs aan verschillende excursies deelgenomen en daarbij waren er ook nog die aan de cursus Vogels Herkennen deelnemen. Deze laatsten kunnen er dus niet genoeg van krijgen.

Hieronder een overzicht:

	Locatie - excursie	**Tijdstip**	**Datum**	**Aantal deelnemers**
1	Duingebied Parkeerplaats De Hoep	9.00 uur	12 mei	7 : 3x kind en 4x man Geen vrouwen
2	Landgoed Marquette Parkeerplaats alhier	19.00 uur	12 mei	19 : 13 x vrouw en 6x man
3	Castricummerpolder Parkeerplaats De Bloemen	19.00 uur	15 mei	13: 6x vrouw en 7x man
4	Duinen Westert – Egmond Binnen Parkeerplaats Nieuw Westert	19.00 uur	16 mei	24: 16 x vrouw en 8x man
5	Duinen Bakkum – Wei van Brasser Parkeerplaats Noorderstraat	9.00 uur	17 mei	6: 3x vrouw en 3x man
6	Duinen Bakkum – Wei van Brasser Parkeerplaats Noorderstraat	19.00 uur	17 mei	12: 5x vrouw en 7x man
			Totaal	81 deelnemers

Opvallend in het overzicht is dat de trend dat steeds meer vrouwen met de excursies meegaan, zich heeft voortgezet. Bij de excursies van Landgoed Marquette en de Duinen in Egmond Binnen zijn de vrouwen zelfs ver in de meerderheid. Wat verder opvalt is, dat de ochtendexcursies in verhouding minder deelnemers laten zien ten opzichte van de avondexcursies.
Dat deze mensen niet voor niets gekomen zijn, blijkt wel uit de waarnemingen. Zo werden onder andere gezien: Dodaars, Appelvink,

Geoorde fuut, Roodborsttapuit, Kneu, Krakeend, Kleine plevier, Groenpootruiter, Kluut met pullen, Bonte strandloper, Krakeend, Boompieper, Nachtegaal, Lepelaars in Blauwe reigerkolonie, Gekraagde roodstaart, Tureluur, enz. enz.

Al met al konden we uit reacties van de deelnemers opmaken, dat er veel waardering was voor het organiseren van zoveel excursies. En daar doen we het natuurlijk voor.
Tot slot wil ik Huub Huneker, Jan Zweeris, Klaas Pelgrim, Jan Baart, Hans Stapersma, Ronald Sunnotel, Jaap Olbers, Bart Korf en Henk van der Leest bedanken voor hun spontane toezegging voor de begeleiding van een of meerdere excursie(s).

Goeree-Overflakkee, Schouwen-Duiveland, 18-02-2018

Jaap Olbers

09.08	Middelste Zaagbek	1	Stellendam Buitenhaven
09.28	Krakeend	10	idem
09.47	Tafeleend	100	Goedereede
10.24	Baardman	1	Kwade Hoek
12.09	Roodkeelduiker	2	Brouwersdam Noordzeezijde
12.38	Grote Mantelmeeuw	1	idem Middelplaat
13.08	IJseend	1	idem ten noorden van de Spuisluis
13.29	Zwarte Zee-eend	2	idem idem
13.40	Grijze Zeehond	1	idem bij de Spuisluis
14.23	Tureluur	5	Schelphoek
14.36	Toendrarietgans	100	Prunjepolder Noord
15.07	Zwarte Ruiter	1	idem
16.09	Flamingo roseus	7	Grevelingen Oost (Battenoord)
	Flamingo Chilensis	7	idem
17.19	Ooievaar	1	Schiedam

Marian van Leeuwen stuurde me ’s ochtends al zo’n 80 ingevoerde waarnemingen en daaruit is in vogelvlucht de dag ervoor terug te lezen. De excursie stond onder leiding van Cees Roselaar.
De rit naar Stellendam verliep vlot, ook al misten wij de nieuwe snelweg A4 in Rotterdam. Het vroor licht en er hing een beetje nevel boven de akkers en weiden. Bij de **Buitenhaven van Stellendam** was er nauwelijks wind. Bij laag water waren de vogels ver weg, maar we konden 16 soorten onderscheiden, waaronder zo’n 50 Wulpen, 100 Drieteen- en 200 Bonte Strandlopers.
Voor de volgende locatie, **De Kwade Hoek,** moesten we door Havenhoofd. We stopten onderweg nog even voor een mogelijke Cetty’s Zanger en we zagen ergens anders een flinke groep Tafeleenden. Bij de parkeerplaats

van De Kwade Hoek waren wat zangvogels, onder andere de Grote Bonte Specht. Peter Mol hoorde de Holenduif. Ook was er een Fazant. Er volgde een flinke wandeling tot half twaalf, door het nollenlandschap. Ik waande met even op Texel. Het was er nog behoorlijk nat. Genoteerd werden o.a. Winterkoning, Roodborst baltsend en zingend, Veldleeuwerik, Roodborsttapuit, Buizerd.
Bijtijds waren we – op weg naar de Brouwersdam – de parallelle weg naar het Noordzeestrand opgereden. Bij **Haventje Noord** was de eerste stop. We waren daar even na twaalf uur. Al snel werden daar 3 Middelste Zaagbekken, 1 Roodhalsfuut, 2 Steenlopers, 2 Zwarte Zee-eenden, 1 Brilduiker, 15 Kuifduikers en 20 Roodkeelduikers opgespoord. Even verderop, nog vóór de **Spuisluis**, vond Cees Roselaar in de kalme Noordzee een IJseend. Ik werd blij van een kleine groep Eidereenden, 5 m achter één v. Bij Haamstede (**Polder Burgh en Westland-oost**) vonden we o.a. een Zwarte Ruiter.
Marian heeft de volgende waarnemingen doorgegeven van de **Koudekerker Inlaag**: een Ree, een Grote Zilverreiger, 500 Brandganzen, Zwarte Ruiter, Tureluur en een Bergeend. Het is een fotogenieke omgeving met de Plompetoren. Het ligt onder Haamstede en kijkt uit op de Oosterschelde en zijn waterkering.
Op weg naar Zierikzee kom je langs Serooskerke (dus niet op Walcheren). Daar is de **Schelphoek**. We zagen er 5 Tureluurs en 2 Nijlganzen. Toen gingen we verder naar de **Prunjepolder**, ook een gebied met inlagen; voormalig landbouwgebied, nu zeer vogelrijk met ganzen in diverse maten en soorten. De groep van 100 Toendrarietganzen was wel een hoogtepunt van de dag, vond ik. Cees zag nog een Zwarte Rotgans. Prachtig waren de talrijke Wintertalingen en het groepje Pijlstaarten. Ook verderop langs de Prunjeweg stopten we en keken geboeid naar een groep Rotganzen die opeens opvloog.
Het laatste doel lag op Overflakkee aan de Grevelingen. Zoek het plaatsje **Battenoord**. Op de slikken stond een kleine groep Flamingo's, eerlijk verdeeld in 2 soorten. Enigszins overhaast – ik leek alle tijd te hebben op de dijk – verdwenen 10 van de 14 deelnemers huiswaarts. Peter loodste me veilig naar de thuishaven. Onderweg bleef hij opletten, zag nog een Torenvalk. En Marian een Ooievaar ergens in een weiland bij Schiedam.

Excursie Leusveld en Empe, 08-04-2018

Ronald Sunnotel

Op 8 april hebben wij we onder leiding van Robert Ketelaar een bezoek gebracht aan het Leusveld, de Empesche- en Tondesche heide. Daarna hebben we nog naar een aantal locaties langs de IJssel bij Zutphen bezocht.
’s Morgens om 06.30 uur vertrokken we met 15 deelnemers richting Gelderland. Rond 08.00 uur reden we het parkeerterrein op van het landgoed Leusveld, een oud landgoed met prachtige bomenlanen,

vochtige graslanden, poelen en een fraai landhuis.

Foto: Ronald Sunnotel

Nog voordat we allemaal Robert konden begroeten, vlogen er al twee Zwarte Spechten over, dat begon goed. Robert is werkzaam als ecoloog bij Natuurmonumenten in Gelderland en is daarom goed ingevoerd om ons bij te praten over de ontwikkeling van de diverse landschappen en de daarbij behorende vogels.

Vrijwel direct daarna zagen we de Middelste Bonte Specht, veel Grote Bonte Spechten en Boomklevers. Tijdens onze rondgang kwamen we langs een graslandje waar we hebben genoten van een fouragerende

Groene Specht.
Groene Specht Foto: Ronald Sunnotel

Velen van ons hebben zelden zo goed en langdurig deze specht kunnen bewonderen. Overige waarnemingen op deze locatie waren o.a. Matkop, Grote Lijster, Zwartkop en Boompieper.
De Empesche en Tondensche Heide is een landschappelijk fraai en recent hersteld heide-blauwgrasland-landschap. Het gebied is sterk vernat en we hebben hier en mooie wandeling gemaakt. Hier zagen we diverse Geelgorzen, een Blauwborst, Ooievaars, Dodaars, Grote Zilverreiger en vele dagvlinders. Onze laatste locatie was de IJssel en haar uiterwaarden. Hier zagen we nog wat steltlopers, zoals de Kleine Plevier, Wulp en Scholekster. We hebben genoten en de excursie met Robert begint al een aardige traditie te worden.

Excursie Texel, 28 april 2018

Marian van Leeuwen

In 2 auto's vertrekken in totaal 8 deelnemers naar Texel om te vogelen onder leiding van Huub Huneker. Bregitta, Femie, Arend, Renie, Ronald, Jan Zweeris en mijn persoontje hebben zich niet laten afschrikken door de weersverwachting. Gewoon gaan en daar hebben we geen spijt van.
Ruim voordat de boot vertrekt staan we in de rij wachtende auto's en worden verrast door een zingende Zwarte Roodstaart. Twee roepende Grote Sterns vliegen over, een raspend geluid. Op een dakrand tortelen 2 Kleine Mantelmeeuwen en willen daar duidelijk een nestje bouwen. Een Tjiftjaf tjift en een Boerenzwaluw en Lepelaar vliegen over. Een Steenloper en een Wulp scharrelen langs de kant. Ook op zo'n kale betonnen plek is wat te beleven.
Aan de overkant kunnen we snel de boot afrijden en gaan als eerste naar De Petten. Daar schreeuwen de Kokmeeuwen en Visdiefjes om een paar te vormen en een nestje te bouwen. Een zwarte Zwarte Ruiter is al ver in zomerkleed en zijn waarschijnlijke vrouwtje naast hem moet het met grijzige veren doen. Kluten, waarvan er al een aantal op het nest zitten, Grauwe Ganzen met donspullen, Tureluur, Groenpootruiter, veel Kleine Mantelmeeuwen en Stormmeeuwen, Scholeksters en Bergeenden, een Rosse Grutto en een vrouw Tapuit. Er wordt gebaltst en gecopuleerd, het lentespektakel is compleet. In de lucht nog een prachtige wolk Goudplevieren en in het gras een groep rammelende Hazen.
We trekken verder naar De Geul en het is nog steeds droog! Er is een behoorlijk uitdijende Aalscholverkolonie met daarbinnen een drukte van belang. Maar daarvoor hoeven we niet naar Texel. Ik bedenk tijdens dit schrijven dat ik geen Lepelaars op het nest gezien heb, zijn die verdrongen op deze plek? Wel vlogen ze over, mooi tegen de heldere lucht. Zwemmende en overvliegende Eiders, mannetjes in prachtkleed met één vrouw. Twee man Tafeleend met één vrouw. Vijf mannen Slobeend zonder vrouw en een eenzame Dodaars. De vrouwen kennen blijkbaar hun plek, thuis op het nest. Als vrouw mag ik dat schrijven. Een paar jagende Bruine Kiekendieven en een Buizerd in het luchtruim. Rondom zingen de Nachtegalen, Heggenmus, Groenling, Fitis, Tjiftjaf, Winterkoning, Graspieper en Kneu.
We kijken even over de Mokbaai. Huub wil in de namiddag terugkomen, dan hebben we de zon in de rug. Een Zilverplevier in zomerkleed is een plaatje en een grote groep Rosse Grutto's staan te rusten met 2 Kanoeten

aan hun zijde. Als het even helder wordt is het gevorderde zomerkleed van de Steenlopers goed te zien. Een Kleine Plevier dartelt rond en vanuit het riet zingt slechts 1 Rietzanger. Het is wel koud, bitter koud door de aantrekkende wind.
We gaan naar Waal en Burg, naar het Natte Blok. De dag ervoor waren veel leuke soorten op Texel gemeld waaronder op deze plek Kraanvogels en Steltkluten. Helaas zijn ze gevlogen. Wel genieten we van de zang van wel 4 Veldleeuweriken en dat is heel uniek in deze tijd. Het roept altijd nostalgische herinneringen op. Er foerageert een groep Kemphanen met duidelijk 2 mannen, een met een donkere en een met een witte kraag. Er baltsen Grutto's en Kieviten en er vliegen Gele Kwikstaarten rond. Dan doet het Natte Blok zijn naam eer aan want het gaat regenen en de lucht toont een schip met zure appels!
We gaan opsteken in De Waal, lekker koffie/thee met verrukkelijke Antonia's appeltaart. Normaal steken we op in de natuur maar slecht weer maakt een uitzondering. Ons even warmen is ook niet gek. We genieten, ook van de Brandweer van Texel die voor onze neus met groot materieel een touwtje door een oog bovenin de vlaggenmast haalt! Na ca. een uur wordt het droog en gaan we verder naar een nieuw natuurgebied aan de Waddenkust: Nieuw Buitenheim en Oude Sluishoek. Zo'n duizend Rotganzen foerageren er en zij gaan wel 2 keer de lucht in voor een jagende Bruine Kiekendief. Verder zo'n 200 Brandganzen en een zeer grote Kokmeeuwenkolonie. Wat Visdieven en 2 Dwergsterns moeten zich handhaven tussen het Kokmeeuwengeweld. Wat een prachtbeestjes, die Dwergsterns. We zoeken naarstig naar Zwarte Rotgans en Zwartkopmeeuwen maar vinden ze niet. Een groepje Huiszwaluwen en een Oeverzwaluw vliegen even rond en gaan weer verder.
Iets zuidelijker ligt Ottersaat. Dijkmanshuizen laten we liggen want daar staat een grote horde fietsen met jongelui waardoor we begrijpen dat er geen plaats meer is in de hut.
Ottersaat biedt wederom Rotganzen en Kokmeeuwen zonder Zwarte Rotgans en Zwartkopmeeuw. Verder een jagende Buizerd, Gele- en Witte Kwikstaart, een Oeverloper en 3 overvliegende Lepelaars.
Huub leidt ons via de Molenbuurt verder. Daar staat/ligt een stokoude Moerbeiboom die hij wil fotograferen. Ja, onze leider heeft een eigen agenda. Wij genieten van o.a. een Huismusman die met nestmateriaal onder de pannen vliegt. We gaan naar de Muyweg Oost en de Muyweg Midden. Ik beschrijf weer even dat het droog maar bitter koud is met verder aantrekkende wind! Op de kale akkers waren gisteren Morinelplevieren gemeld en vandaag heel vroeg 1x. Niet veel kans maar niet geschoten is

altijd mis. Er staat een fotograaf/vogelaar die er 1 heeft zien komen maar die op de grond meteen gedoken is. De fotograaf wacht al een uur! Wij scannen de akkers goed af maar helaas: het wil vandaag niet lukken met de zeldzame soorten. Wel drie jubelende Veldleeuweriken, een Noordse Kwikstaart, een Witte Kwikstaart, een biddende Torenvalk, 39 Wulpen en rennende Hazen.
Dan gaan we naar Utopia waar zo'n 200 Grote Sterns vliegen en zitten, het is **de** broedplaats geworden voor deze soort. Elk jaar maakt Natuurmonumenten Utopia weer schoon/kaal met behulp van vrijwilligers. Ook groepen Rotganzen en Kokmeeuwen, Kluten, Grutto, een man Eider, foeragerende Lepelaars en een bezet nestje door een Bontbekplevier, de partner vloog onrustig rondjes.
We gaan verder naar Polder Wassenaar en Robbenjager. In de eerste een mooie zingende man Kneu en zangvluchtjes makende Graspiepers en vanaf het scherm Robbenjager Boeren- Huis- en Oeverzwaluw, een late man Smient, een Waterhoen, 4 mannen Slobeend en 1 vrouw en 2 paar Krakeenden. In het struweel zingen Grasmus en Fitis, even klinkt de zang van de Braamsluiper en uitbundiger van de Sprinkhaanzanger. Dan blijkt dat het voor vogelaars met hoorapparaten een moeilijke zang kan zijn. Graspiepers en Gele Kwikstaart begeleiden ons naar onze rijdende schuilhutten.
Het is tijd om de boot te halen van 18:00 uur. Na een rit over dit prachtige eiland waar nu de bomen hun lentegroen laten zien en de bermen bloeien komen we op tijd bij de boot. De Mokbaai en de Horsmeertjes laten we rechts liggen, er is geen animo meer. Rond 19:30 uur zijn we terug in Castricum. Rest mij nog te melden dat de Koningseider die we ook graag hadden willen zien die dag pas heel laat gemeld werd en toen waren we al op de terugweg. Nee, met de zeldzame soorten hadden we geen geluk. Maar Texel is altijd goed, dat is zeker!
Huub, bedankt voor je enthousiaste leiderschap!

Roerdomp

Jos Vroege

Op 22 juni 2003 verzorgden Henk Levering en ik de laatste jeugdexcursie van het seizoen. Wij gingen 'Van Karpervijver naar Koepelduin'. Bij de Karpervijver hoopten wij een glimp op te vangen van de IJsvogel. Die had daar in 2002 voor het eerst met zekerheid gebroed (Vroege & Slings, 2002). Bij de Wei van Brasser gingen wij op zoek naar de Geoorde Fuut - vanaf 1999 broedvogel op die locatie (Vroege & Slings, 2002). Bij het

Koepelduin was het Paapje onze doelsoort. Anders dan de IJsvogel en de Geoorde Fuut, stond die op het punt om als broedvogel uit het duin te verdwijnen (Vroege & Slings, 2002). De omgeving van het Koepelduin was één van de laatste broedlocaties.

Het programma was aantrekkelijk, de opkomst ongewis: bij 4 van de 12 jeugdexcursies die de vogelwerkgroep dat eerste seizoen had georganiseerd, kwam niemand opdagen. Tweemaal gingen we met één, driemaal met twee en tweemaal met vijf jongeren op stap. Bij de bosuilenexcursie van Arend de Jong en Cor Smit op 1 februari was de opkomst juist ongekend groot: ondanks de sneeuw meldden zich aan het eind van de middag bij Marquette 18 jongeren (en 12 ouders).

‘Van Karpervijver naar Koepelduin’ werd een succes - alle twijfels over het nut van onze inspanningen om voor verjonging van de vogelwerkgroep te zorgen waren na deze jeugdexcursie in één klap verdwenen. De opkomst was niet groot: Henk en ik gingen op stap met twee jongens van het Clusius College (Paul en Jurriën). Zij waren echter enthousiast en spraken na afloop van de excursie af om ook samen eens in het duin te gaan vogelen. Van de drie doelsoorten konden wij er uiteindelijk één op onze lijst bijschrijven: de IJsvogel. Die ontdekten we, zoals verwacht, bij de Karpervijver. Door de telescoop liet de vogel zich prachtig bekijken.

Het hoogtepunt van de dag volgde daarna: ik stond met de telescoop aan de zuidwestkant van de Karpervijver toen uit de richting van Infiltratiegebied Castricum een Roerdomp aan kwam vliegen. De vogel landde in de rietkraag aan de zuidoostkant. Ik richtte de telescoop op het punt waar de vogel verdween en had vervolgens vier Roerdompen in beeld: een volwassen vogel en drie grote jongen. Ook die hebben we door de telescoop allemaal goed kunnen zien. (Zie foto.) De volwassen vogel vloog na enige tijd op en verdween weer in de richting van het infiltratiegebied.

[Foto: Volwassen Roerdomp met bedelend jong. ‘Still’ uit een film van Henk Levering. Karpervijver, Bakkum, 22 juni 2003.]

Ik denk niet dat Paul en Jurriën beseften hoe bijzonder deze waarneming was. Uit het verspreidingskaartje in de ‘Avifauna van Nederland’ (Bijlsma e.a, 2001) valt af te leiden dat de Roerdomp in de periode 1992-1997 broedvogel was in het Noordhollands Duinreservaat. Waarnemingen uit het duingebied van volwassen vogels met jongen waren in het archief van Vogelwerkgroep Castricum echter niet terug te vinden (Vroege & Slings, 2002) [1]. Of dit het enige succesvolle broedgeval was op deze locatie, is niet bekend.

In 2008 dook in diezelfde rietkraag langs de Karpervijver opnieuw een bijzonderheid op: de Grote Karekiet. Drie jaar lang waren hier tussen eind april en half juni tenminste twee zingende mannetjes te horen. Op 29 juli

[1] In juli 2001 werd in de omgeving van Vinkenbaan Castricum wel een volwassen vogel gezien die zich agressief gedroeg tegenover de waarnemer. Later werd daar ook een jonge Roerdomp gehoord. In augustus werd op deze locatie bovendien een jonge Roerdomp gezien (Vroege & Slings, 2002; waarneming.nl).

2009 werd aan de zuidwestkant van de Karpervijver zelfs een volwassen Grote Karekiet met twee jongen gezien. Sindsdien is het met deze rietkraag snel bergafwaarts gegaan[2]. Het was dan ook zonder enige reserve dat ik - 15 jaar na dato - onze waarneming bij de Karpervijver van een volwassen Roerdomp met jongen op waarneming.nl heb ingevoerd.

Dank

Met dank aan Dick Groenendijk en Rienk Slings voor hun commentaar op een eerdere versie van dit artikel en aan Henk Levering voor zijn commentaar én zijn toestemming om een 'still' uit zijn film als illustratie bij dit artikel te gebruiken. (Zie ook: waarneming.nl.)

Literatuur

Bijlsma, R.G., Hustings, F., & Camphuysen, C.J. (2001). *Algemene en schaarse vogels van Nederland* (Avifauna van Nederland 2). Haarlem/Utrecht: GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij.

Vroege, J., & Slings, Q. (2002). *Het ornithologisch belang van de robuuste, ecologische verbindingszone tussen duin en Alkmaardermeer. Deel 1: Aantallen*. Castricum: Vogelwerkgroep Castricum.

Winden, J. van der (2016). *Herstel van rietkragen in de Vechtplassen voor de grote karekiet. Maatregelen om op korte termijn het habitat van de grote karekiet te verbeteren* (Rapport 16.01). Utrecht: Jan van der Winden Ecology.

---

[2] Bij de introductie van de begrazing in gebied Bakkum-Egmond is deze rietkraag helaas niet uitgerasterd. De beheerder van het Noordhollands Duinreservaat - PWN - zal onderzoeken of die, net als de rietkragen in het Vechtplassengebied (Van der Winden, 2016), nog hersteld kan worden.

Wist je dat……?, deel 13

Jan Zweeris

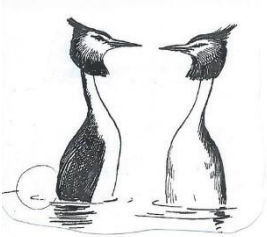

Het ontstaan van de trekdrift

1. onderzoek heeft uitgewezen dat vogels uit het noorden gedurende de evolutie door klimaat verandering naar de tropen zijn gaan trekken
2. het niet zo is dat vogels uit de tropen zich over de wereld hebben verspreid en trekvogel zijn geworden
3. de ene vogel reageert op de daglengte en lichtintensiteit, de andere meer op beschikbaarheid van voedsel
4. de eerste Gierzwaluwen al begin augustus wegtrekken, wanneer er nog voldoende voedsel is en de Boerenzwaluwen nog tot en met oktober in ons land blijven
5. korte afstand trekkers die in Europa overwinteren veel meer op de weersomstandigheden reageren
6. als het in het najaar lang warm blijft, veel vogels ook langer in de omgeving van hun broedgebied blijven
7. zo gauw de weersomstandigheden het toelaten, ze in het voorjaar al vroeg terugkeren in hun broedgebied
8. er vogels zijn die het risico nemen om in hun broedgebied te blijven
9. het voordeel hiervan is dat ze eerder een broedplek kunnen uitzoeken en dus ook eerder kunnen beginnen met broeden
10. deze vogels vaak ook meerdere legsels per jaar hebben en meer jongen grootbrengen
11. dit nodig is om de verliezen tijdens een strenge winter op te vangen
12. Mezen in het westen en zuiden van ons land meestal een legsel hebben en twee legsels in het noorden en oosten
13. er door klimaat veranderingen ook verschuivingen in het trekgedrag van vogels zijn gekomen
14. enkele decennia geleden de Zwartkop naar Zuid-Europa trok, maar tegenwoordig van Nederland naar Zuid-Engeland trekt en een enkeling hier zelfs blijft

15. Grutto’s en Bruine Kiekendieven wel het risico nemen om in de Zeeuwse Delta te overwinteren, dat alleen in zachte winters lukt en niet als de vorst daar invalt, dan moeten ze alsnog wegtrekken
16. als het wel lukt, ze in het voorjaar het eerst in het broedgebied zijn en dan de beste territoria kunnen bezetten(het zijn meest mannetjes)
17. de daglengte en daglichtintensiteit en verschillende hormonen er voor zorgen dat het vogellijf, in voorbereiding op de trek, tweemaal sterk verandert
18. eerst moet de vogel obees worden, daarvoor worden maag, darmen, lever en nieren sterk vergroot
19. dan de vogel begint te schranzen en overal energie in de vorm van vet in zijn lichaam begint op te slaan
20. bij de Kanoet bijvoorbeeld de lever voor de trek driemaal zo groot wordt
21. alleen vergroting van de spijsverteringsorganen vaak onvoldoende is
22. zangertjes als Tuinfluiter en Zwartkop overschakelen van insecten(eiwit) naar bessen(suiker=vet)
23. dat een aanpassing van de maagwand en het darmkanaal vergt
24. alles wat tijdens het opvetten niet nodig is, zoals geslachtsorganen, borstspier en hart, tot een minimumomvang wordt gereduceerd
25. in een paar weken een slank vogeltje kogelrond en moddervet wordt
26. een Tuinfluiter voor het begin van de trek groeit van 20 g naar 32 gr.
27. een Kanoet van 100 g naar 220 g en een Rosse Grutto van 210 g naar 450 g
28. Kanoeten er wel voor zorgen dat hun gewicht niet zo hoog wordt dat ze minder wendbaar zijn en een gemakkelijker prooi vormen voor Slechtvalken
29. na overwintering en voor de terugkeer naar de noordelijke broedgebieden zich dat proces van opvetten herhaalt
30. na het opvetten een tweede metamorfose volgt; van voedselmachine naar vliegmachine. Maag, darmen en lever niet

meer nodig zijn en naar hun oorspronkelijke omvang krimpen of zelfs iets kleiner

31. de borstspier uitgroeit tot bodybuildersformaat en het hemoglobine gehalte(zuurstof) van het bloed stijgt
32. daarna het corticosterongehalte stijgt, waardoor de vogel nerveus wordt en vertrekt voor een ongewisse vlucht van vele duizenden kilometers
33. kleine vogels dat niet in een keer redden. Ze per vlieguur een half procent van hun lichaamsgewicht verbruiken, goed voor een paar honderd kilometer. Ze dan weer moeten opvetten
34. een Grasmus na een paar tussenstops bij de Sahara aankomt; een 1500 km lange woestijn
35. Grasmussen en andere kleine Sahara-overstekers aan de rand van de woestijn extra opvetten en niet noodzakelijke organen nog kleiner laten worden
36. ze nog efficiënter vet gaan gebruiken en dan non-stop over de Sahara vliegen
37. om onderweg uitdroging te voorkomen ze water uit de vertering van eiwitten halen, zelfs afkomstig uit de borstspieren

Bewerking van een artikel van Marcel Boer

Korte berichten, deel 9

Jan Zweeris

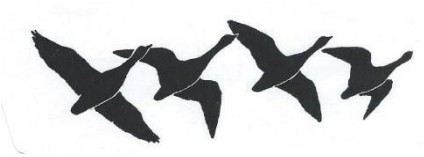

Sluipwespen, vogels en een groene wereld

De meeste mensen vragen zich niet af, waarom de wereld groen is, terwijl dat niet van zelfsprekend is. In Europa zijn er al meer dan 5000 soorten rupsen die leven van bladeren. En de vlinders en motten die daar uit komen leggen weer honderden eieren. Als al die rupsen zouden blijven leven zouden de bomen in de zomer kaal zijn. De oorzaak dat het meestal niet gebeurt is dat er een leger natuurlijke vijanden voor zorgt dat de aantallen rupsen worden beperkt. Een belangrijk deel van die natuurlijke

vijanden zijn sluipwespen. Vaak zijn dat heel kleine insecten, maar die spelen een sleutelrol in de ecologie. De vrouwtjes sluipwespen leggen hun eieren in of op andere insecten. De larven die daar uit komen vreten vervolgens de gastheer op. Veranderen in een sluipwesp en ……de cyclus gaat weer verder. Samen met de vogels zorgen ze er voor dat de wereld groen blijft.

De Rode Wouw sinds 2010 vaste broedvogel in Nederland

Na het eerste broedgeval in 1977 bleef het jarenlang tobben, tot 2010. Sinds dat jaar broedt de Rode Wouw jaarlijks in ons land. In 2014 drie paar, in 2015 acht paar en in 2017 tien paar. De meeste broedgevallen concentreren zich in Overijsel, Gelderland en Limburg, maar er zijn ook broedgevallen in Groningen en Noord-Brabant. De opvallende toename hebben we waarschijnlijk te danken aan de toenemende populatie in België. Daar vergaat het de roofvogel redelijk goed. Zijn onze gebieden wel echt geschikt voor de Rode Wouw? Ze moeten veel energie steken in het zoeken van voedsel. Daardoor is de kans kleiner dat een broedsel slaagt. Op ieder bedrijventerrein of boerenbedrijf staan dozen met rattengif. Als de Wouw die vergiftigde ratten meesleurt naar zijn nest, is het over en uit. En de kans daarop is groot, bij deze echte aaseter. (Vogelbescherming en Meander tijdschrift)

Eencellige bacterieovertjes (protisten) en biologische bestrijding in de landbouw

Bodembacteriën die communiceren via geuren verraden daarmee hun positie aan microscopische roofdiertjes, protisten. Dat maakte een team van het Nederlands Instituut voor Ecologie enkele tijd geleden bekend. Daarmee is een van de grootste mysteries in de bodemecologie opgelost, namelijk hoe de protisten hun prooien vinden. De ontdekking gaat volgens de onderzoekers grote gevolgen hebben voor de landbouw in het ontwikkelen van biologische bestrijdingsmiddelen. Bodemmicroben communiceren veel via geuren, ze produceren een scala aan aroma’s, die allemaal andere signalen doorgeven. Ook voor mensen zijn die waarneembaar bv kerstbomen geur en aardse bosgeur na een regenbui.

Een exotische maaltijd

Het exotische Bezemkruiskruid, uit Zuid-Afrika afkomstig, dreigt onze mooiste duingraslanden te overwoekeren. Veel uitheemse planten zijn woekeraars, omdat zij hier geen natuurlijke vijanden hebben. Maar

inmiddels heeft een aantal Nederlandse insecten deze exotische maaltijd ontdekt. Aart Noordam vond Bezemkruiskruidplanten waar honderden Dwergcicades van zaten te smullen. Hopelijk zorgen deze kleine insecten ervoor dat Bezemkruiskruid in de duinen in toom wordt gehouden. Tijdschrift ”Duin” van ”St. Duinbehoud”

Nog een groep groenbeschermers

In de afgelopen jaren is er in Nederland, ook in de duinen, gezocht naar een aparte groep kevers; de Lieveheersbeestjes. In ons land komen ruim 60 soorten voor. Het zijn allemaal bolle kevertjes met een vlakke onderkant, korte pootjes en dekschilden met vaak heldere kleuren en een gevarieerd patroon van stippen of vlekken. In struiken en bomen zijn ze op jacht naar blad- en schildluizen, aantasters van ons groen. Ze overwinteren als volwassen kevers. Ieder soort heeft zijn eigen voorkeur van biotoop. Ook sommige kruidachtige planten hebben hun eigen bewoners. Naast hun basisvoedsel consumeren ze ook stuifmeel, larven of eitjes van andere kevers, of eitjes en larven van de eigen soort. De meeste soorten zijn giftig, dus al zien ze er smakelijk uit voor vogels. Afblijven. Tijdschrift “Duin”

250 plantensoorten op de zwarte lijst

Enkele daarvan zijn indringers die de originele duinflora wegdrukken. Daarbij zijn de Japanse Duizendknoop, Amerikaanse Vogelkers, Rimpelroos, Ribes en Sneeuwbes de voornaamste boosdoeners. De voornaamste oorzaak van die explosieve groei van exoten is de toename van stikstofuitstoot door industrie, verkeer en intensieve landbouw. De bestrijding door PWN en vrijwilligers gaat op verschillende manieren. Waar de Prunus welig tiert, wordt deze met de hand verwijderd om zo min mogelijk schade toe te brengen aan de rest van de vegetatie. Als de planten dicht op elkaar staan is plaggen weer effectiever. Voor de bestrijding van de Rimpelroos wordt een unieke methode als proef toegepast. Afgemaaide planten worden afgedekt met verteerbaar doek van maismeel, met een zanddek erover, waardoor de restanten verstikken. Bestrijding is tijdrovend, veeleisend en komt nooit af

.

De Bonte Piet redt het niet meer

Een vogel die meer dan veertig jaar oud kan worden in de gevarenzone? Ja ook dat kan tegenwoordig. In twintig jaar tijd is het aantal broedparen gehalveerd. Een grootscheeps onderzoek moet helderheid brengen. Een

aantal organisaties zoals Sovon, Nederlands Instituut voor Ecologie, de Radboud Universiteit enz. gaan onderzoeken waar het misgaat en wat te doen. Het onderzoek is al begonnen en duurt 4 jaar. Een aantal oorzaken zijn al wel duidelijk. Predatie door Bruine Kiekendief, Bruine Rat, Huiskat en Vos plus vertrapping door het vee blijken heel belangrijk te zijn, vooral in de veenweidegebieden. Droogteperioden, klimaatverandering, verstoring brengende fietspaden door natuurgebieden, spelen daarbij ook een rol. Er valt nog veel te onderzoeken. (Tijdschrift Landschap Noord-Holland)

Tapuiten en Konijnen in de Noordduinen

Door de aanwezigheid van Konijnen vormen de Noordduinen een aantrekkelijk leefgebied voor Tapuiten. Met hun holen zorgen ze voor broedgelegenheid. Door hun begrazing en graafwerk voor kort duingrasland en schrale, zandige, open plekken als foerageergebied. In de Noordduinen vallen de territoria van Tapuiten samen met die van de Konijnen. Het wel en wee van de Konijnen is bepalend voor het hele ecosysteem, vooral voor de Tapuiten. Het aantal Konijnen in dit gebied is gedurende de laatste jaren sterk achteruit gegaan door het uitbreken van konijnenziekten als myxomatose en RHD. In sommige delen zijn de Konijnen bijna uitgestorven. Het zuidelijke deel van het gebied is de laatste jaren gedegenereerd, met weinig Konijnen en de Tapuiten in dat gebied. Veel nesten, soms met het vrouwtje er nog op, zijn door kleine marterachtigen gepredeerd, vermoedelijk Bunzings. Door gebrek aan prooidieren (Konijnen en Muizen) lijken de marterachtigen op ”kleingoed” te zijn overgestapt. (“tussen Duin en Dijk”)

De Wilde Eend in het nauw

De laatste 10 jaar is de Wilde Eend sterk achteruit gegaan. Die ook al, helaas. De oorzaken hiervan zijn niet duidelijk. Zowel gebrek aan voedsel, klimaatverandering, parasieten en het toegenomen verkeer kunnen een rol spelen. Maar een van de belangrijkste oorzaken is vrijwel zeker predatie. Een bepaalde mate van grootschaligheid is een noodzakelijke factor voor voldoende broedsucces bij eenden. Door steeds verdere opdeling van het landschap verschaffen we aan steeds meer potentiele predatoren een gunstig leefmilieu. Het gevaar komt van alle kanten. Door hun lange levensduur en legselgrootte hebben ze lang aan die aanvallen het hoofd kunnen bieden. Tot een kantelpunt is bereikt en een steeds verdere opdeling en verstoring leidt tot een predatieschaal die niet meer is te

compenseren. En dat lijkt nu in Noord-Holland het geval. Bestrijding van predatoren heeft geen enkele zin, alleen grootschaliger landschappen zouden het tij kunnen keren. (Piet Zomerdijk “tussen Duin en Dijk”)

Dagboek Heemskerk, nr. 20

Jan Zweeris

Eind januari was de Merel de Klimopvruchtjes aan het opzoeken om de eetbare er tussenuit te snavelen. Tot mijn verbazing landde er ook een Houtduif op de Klimop. Eerst schichtig om zich heen kijkend. Een paar snelle happen en weg. De merel ging ondertussen rustig door met de maaltijd. Even later kwam de duif weer terug op dezelfde plek en begon nu wat meer op zijn gemak te eten. Hij zag er prachtig uit in zijn broedkleed met een helder witte halsvlek met fijne zwarte lijntjes er in. En nog verder opgesierd met een groenpaarsachtige vlek er bij.
Op de snavelbasis nog een wit pukkeltje. Voor de rest was deze vogel gekleed in een stemmig grijsblauwachtig verenpak.

De Turkse Tortels waren ook druk in de weer, maar niet met voedsel zoeken. Nee, de hormonen veroorzaakten een ander gedrag; balts. Op de dwarsbalk van de waslijnpaal was het paartje dicht tegen elkaar geschoven en was aan het kopjes geven, nekjes kriebelen en meer liefelijk gedoe als voorspel tot het eigenlijke doel. Dat liet nog even op zich wachten.
Tenslotte werd dat doel toch bereikt. En wel op het schuurdakje. Daar was wat meer ruimte voor wat wiebelige gymnastiek oefeningen. Die nog enkele keren herhaald werden.

Er waren 3 Koolmezen in mijn tuin. Een van de 3 was niet gewenst, kennelijk een mannelijke concurrent van de territoriumhouder. Ruzie in de tuin, die vooral uitgevochten werd in de Berk. Na heel wat lawaai en gefladder bleef er een vechtersbaas over. Die sloot zich aan bij de non-combattant, het vrouwtje(kan niet anders). Met verschillende contact geluidjes communiceerden ze. De voederplek bezochten ze ook gezamenlijk. Dat was voordien niet het geval. Toen werden de vetbollen afzonderlijk bezocht. Of ze nestelen en waar, heb ik nog niet ontdekt. Ze zijn nog wel af en toe in de tuin. Onlangs hoorde ik van een onderzoek bij Koolmezen, dat deze vogeltjes ook een harde kant hebben. Ze doden al allerlei insecten, maar dat ze ook nog kleine soortgenoten de schedel

doorboren om de vetrijke hersenen op te vreten, dat verbaasde me wel. Ze doen dit vooral in de winter.

Laten we nog even terugkeren naar dit voorjaar. Opvallend vond ik het luidruchtige baltsgedrag van de Nijlganzen. Op de nok van de Laurentius kerk en de voormalige muziekschool waren een aantal van deze ganzen luidruchtig aan het bakkeleien met elkaar, waarschijnlijk weer om een vrouwtje. Wel merkwaardige plaatsen om deze twisten te beslechten.
Mussen lieten zich ook duidelijk horen in februari-april. Fladderen op het dak en verschillende tsjilpgeluiden, maakten duidelijk dat de balts aangebroken was. Ook de boom in de tuin was daar een uitgelezen plek voor. En nu in begin mei is het al een stuk stiller geworden.

De Slechtvalken zijn nog steeds aanwezig. Nu een paartje zonder concurrent, die na wat luchtgevechten is verdwenen. Als broedplek is de Laurentius toren gekozen. Huub hoopt binnenkort eens een kijkje te gaan nemen in de toren. Prooiresten zijn al gevonden aan de voet van de toren. De dorpstoren is ook nog steeds in functie. Nu kennelijk als voorlopige opslagplaats van prooien. Er lagen 4 onaangevreten prooien; een Goudplevier, Spreeuw en 2 Koperwieken. Een voorraad van het mannetje voor het broedende vrouwtje? Hopelijk is dat de juiste conclusie. Wordt vervolgd.

Een Boomklever paartje heeft een gat in een Abeel gehakt op Eikenhof en voor een nest gezorgd, zodat er eieren in gelegd konden worden. En nu maar wachten tot er jonge Boomklevertjes te voorschijn komen.
Er lieten zich in april Zwarte Roodstaarten horen in de buurt van de Oudendijk en Cieweg.
Dat is een nieuwe ervaring op die plek. Ook de Boomleeuweriken komen steeds meer het tuinbouw gebied in. Huub had er al een in zijn achtertuin. Waarschijnlijk begint het duingebied vol te raken en breiden de territoria zich uit naar het aangrenzende tuingebied.
Een mooie ontwikkeling.
Klaas Mudde heeft bij het Zweefvliegveld en het Verbrande Vlak 3 tot 6 Putters bij de ingegraven nestkasten gezien. Er zijn in het hele duingebied 45 vosvrije nestkasten van eikenhout ingegraven voor de Tapuit. De Putters profiteren daar ook van. Op landgoed Marquette vinden ook nieuwe ontwikkelingen plaats. Begin april was een Lepelaar aan het sleepvliegen met takken. Een verlaten reigersnest werd daarmee

gerenoveerd. Hopelijk komt het tot een broeden. De laatste week van april was er geen Lepelaar te zien. Jammer.
Maar niet gewanhoopt. Met de IJsvogels is het droevig gesteld. De koude periode van de afgelopen winter heeft de populatie gedecimeerd. Alle bekende plekken zijn leeg. Misschien maar één broedgeval.
De Halsbandparkieten hebben een spechtennest in de rozentuin van Marquette bezet. Wel een gevaarlijk gebied voor ze, want er is een Boommarter in de buurt. De Buizerd, Havik en Sperwer hebben wel nesten op het landgoed. Er is echter nog weinig activiteit te merken. Wel bij de Reigers. Die hebben 8 van de 10 nesten bezet en zijn druk bezig met de inrichting. De afgelopen jaren waren maar 3 of 4 nesten bezet. Dit belooft vooruitgang.

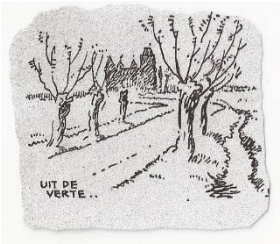

De Kampen bij Landgoed Marquette
Het aantal weidevogels neemt er de laatste jaren flink toe. Uit tellingen van beheerder PWN blijkt dat het aantal Kieviet-paren in 2017 van 75 naar 86 is gestegen. Het aantal Grutto-paren ging van 24 naar 33. In tegenstelling met de landelijke trend is er een stijging van het aantal Kieviten, Grutto's en Tureluurs. Uit de tellingen is op te maken dat dit het gevolg is van de aanpassingen in het beheer en terrein in 2001 en het aanleggen van de waterberging in 2010. Door de aanleg van plas/dras-gebieden, verhoging van het waterpeil en werende maatregelen tegen de Vos, wist men de neergaande lijn om te buigen.

Jongerenrubriek "HET WINTERKONINKJE"

Cees Baart

Dit is het zomernummer van ons clubblad. Het betekent dat de zomervakantie er aan staat te komen en we tijd hebben voor leuke dingen. Dat het naar vogels kijken daar ook onder valt, lijkt me logisch gezien jullie enthousiasme en interesse in het afgelopen seizoen. Wie weet is het een idee om leuke waarnemingen – welke vogels en waar gezien - gedurende de zomervakantie op te schrijven en deze later naar mij te mailen. Ik kan dan wat jullie samen gezien hebben verzamelen en op onze website zetten. Voor nu kunnen we hieronder lezen wat jullie tijdens de afgelopen excursie allemaal hebben gezien. En dat is meer dan de moeite waard!

Namens Jan, Henk, Micha, Matty, Hans, Jeroen en mezelf wens ik jullie een zonnige en vogelrijke zomervakantie toe.

Merel roept “Oehoe” met Arend

Merel Heideman

Op 8 februari zijn Vida, Felicia en ik met mijn moeder gaan fietsen door de sneeuw. Om half acht waren we chter het station waar uilenfluisteraar Arend op ons stond te wachten. Er waren ongeveer 10 kinderen en een aantal ouders, allemaal op de fiets.
Arend vertelde dat hij ons mee het bos in ging nemen, om er uilen te lokken met zijn stem. Hij had er natuurlijk wel een vergunning voor om in het bos te mogen zijn in het donker.

We vertrokken en eerst moesten we een stuk fietsen, door het donker en de sneeuw. Dat was eigenlijk best spannend en koud! We zouden door fietsen tot we een uilenroep (van meneer Arend) zouden horen; dat was het afgesproken teken dat we zouden gaan stoppen met fietsen. Toen we eenmaal gestopt waren moest iedereen zijn/haar fietslampen uit doen zodat de Bosuil die we dan misschien zouden gaan horen niet zou schrikken. De uil zou ons namelijk kunnen zien net zoals wij overdag zien. Opeens stonden we met z’n allen in het bos. Het was heel donker, stil en koud en het sneeuwde nog steeds. Tot meneer Arend ineens keihard begon te roepen! “Oehoehoehoeh…!! Oeh !! Oehoehoe!!!” Ik schrok me rot!

Bosuil Foto: Cees Baart

Het bleef even stil en toen…. antwoord! We hadden beet. Meneer Arend en de hele groep waren blij.
Daarna zijn we nog 4 keer gestopt en op 3 plekken hebben we iets gehoord. Bij één stop lieten we de fiets staan en liep de groep achter meneer Arend aan het bos in, we hoorden geen één maar twee Bosuilen! Het was een paartje- een vrouwtje en een mannetje. We leerden dat een man een vrouwenroep kan nadoen, en andersom. Wel gek eigenlijk! We waren trouwens ondertussen al wel een beetje gewend aan het donker met hulp van de sneeuw; die leek wel licht te geven, zo wit was het.
Maar de Bosuilen hadden zich helaas niet laten zien. En om 21:00 (volgens mij wilde meneer Arend wel nog langer door gaan. Ik ook wel

eigenlijk!) kwamen we terug achter het station. Nou tot volgend jaar Arend, het was een super leuke Bosuilenexcursie !!

Excursie op zoek naar vroege zangvogels

Felicia van den Elzen

Op zaterdag 10 maart verzamelden we ons bij De Hoep. De excursie leiders waren deze keer Jan van Leeuwen en Cees Baart. Eerst vertelden Jan en Cees iets over de zangvogels en daarna zijn we een rondje gaan lopen bij de Hoep. Daar zijn we al veel vogels tegen gekomen. Eerst kwamen we een Zanglijster tegen. Hij zat wel een beetje verstopt maar we hebben hem allemaal gezien. Vervolgens hebben we nog Pimpelmezen en een Ekster gezien, wat Kauwen een paar Merels, wat Koolmezen, een Winterkoninkje en een Roodborstje. Jan en Cees hebben ons ook wat over de geluiden van de vogels verteld en Cees heeft ons uitgelegd dat hij alle vogels die we hebben gezien/gehoord hebben opschrijft in een boekje. Als we hem alleen gezien hebben zet hij er oogjes bij en als hij hem alleen gehoord heeft dan zet hij er een muziek nootje bij.

Heggenmus Foto: Cees Baart

Daarna zijn we het duin ingelopen en zijn we naar een vogelkijkhut geweest. Bij de vogelkijkhut hebben we niet heel veel vogels gezien maar wel een paar Meerkoeten, Grauwe Ganzen, Canadese Ganzen en Aalscholvers. Ook zijn we het duin ingelopen en daar hebben we nog heel wat vogels gezien. Zo hebben we twee keer een Grote Bonte Specht gespot, een paar Vinken en Gaaien gespot en weer wat Merels en Koolmezen. Toen we op een gegeven moment op een open plek kwamen hebben we een Gaai, wat Kraaien en zelfs een Raaf gespot. Plotseling had Vida een witte Buizerd gespot en die gaf ons even een mooie voorstelling. Toen we nog steeds op die open plek waren kwamen we wel heel wat bijzondere vogels tegen: namelijk de mensen van de werkgroep roofvogels ☺ We hebben een praatje gemaakt en zijn toen verder gelopen. Ook heeft Cees ons iets over een soort vogelspot app op je telefoon verteld en laten zien. We zijn nog even naar een meertje gelopen en daar kwamen we weer Grauwe Ganzen, een paar Dodaars, wat Wilde Eenden en Kuifeenden tegen. Na dat bewonderd te hebben zijn we weer teruggelopen naar de Hoep. Op de terug weg hebben we nog een Boomleeuwerik, een Boomklever en Heggenmus gezien. Tot slot kwamen we terug bij de Hoep waar nog gefilmd zou gaan worden voor de tentoonstelling. Helaas kregen we daar te horen dat die mevrouw ziek was, maar we zijn wel even met zijn allen op de foto geweest en we hebben de tentoon stelling ook even mogen bekijken. Toen we buiten stonden om met ons allen op de foto te gaan, hoorde ik ook nog een Groene Specht!!! Wat een geluk hadden we weer!

Weidevogelexcursie

Jitte van Leeuwen

Op zondagochtend 8 april vertrokken we met de fiets vanachter station Castricum. De excursieleiders waren deze keer Henk van der Leest en Piet Hollenberg. We fietsten naar de Grote Vennen en stopten daar om te kijken naar een kievitsnest, er lagen 4 mooie eieren in, met een geweldige schutkleur.

Foto: Wouter Wildschut

We zagen Grutto's, waaronder een aantal IJslandse Grutto's. Vervolgens hebben we nog Tureluurs, Kluten, Bergeenden, Slobeenden, Kieviten, Scholeksters, Krakeenden, Smienten, Brandganzen, Nijlganzen, Kokmeeuwen, Stormmeeuwen, een Buizerd, Meerkoeten, Aalscholvers, een Blauwe reiger, Wilde eenden, Kuifeenden, Zilvermeeuwen en Kleine Plevieren gezien. Een mooi resultaat van 22 soorten bij de Grote Vennen.

Foto: Wouter Wildschut

Daarna vertrokken we naar de Oude Vennen, daar waren niet veel nieuwe soorten, een Zilverreiger, een Wintertaling en een Gele Kwikstaart. We besloten verder te fietsen opzoek naar vogels die nog niet op ons lijstje stonden. Onderweg naar de Hempolder hebben we Witte Kwikstaarten, Huismussen, Kauwen, Zwarte Kraaien, een Waterhoen, Koolmezen, een Gaai, Eksters, Houtduiven, Turkse Tortels en Merels gezien én een Tjiftjaf gehoord. Toen we na een stukje fietsen bij de Hempolder aan kwamen zagen we naast de vogels die we al hadden gezien Knobbelzwanen, Spreeuwen, Grauwe Ganzen, een Torenvalk en een Grutto op een nest. De Graspiepers hebben we alleen gehoord. Op de terugweg naar het station hebben we ook nog Veldleeuweriken gehoord. We hebben in de weilanden ook nog twee hazen gezien. Al met al een geslaagde excursie met 43 soorten in totaal! Het was lekker weer; droog en een lekkere temperatuur en bijna windstil!

Excursie Meertje van Vogelzang, Wei van Brasser en Doornvlak

Thomas Dunselman

Zondag 6 Mei gingen we met vijf kinderen en twee begeleiders vanaf achter het station, richting het Meertje van Vogelzang, voorheen de Karpervijver. Bij het station hadden we al een Heggenmus gezien die vrolijk zat te zingen. Bij de Karpervijver hebben we een tijdje staan kijken en hebben veel vogels gezien. Over het algemeen waren dit Ganzen, Eenden en Aalscholvers. Maar we hebben ook Oeverlopers gezien, die waren erg mooi. Toen de telescoop erop stond, konden we alles heel mooi zien. Nadat we een stukje verder waren gefietst, hebben we onze fiets weer neergezet en zijn we naar de zuidkant van de Wei van Brasser gelopen.
Onderweg hebben we nog een heleboel gehoord: de Winterkoning, de Grote Bonte Specht, de Zwartkop en de Boompieper. Ook hebben we een Eekhoorn gezien. Toen we de Wei van Brasser opgingen, hadden we direct een Fitis gezien die in de top van een boompje zat te zingen. Ook zweefden er wel vier Buizerds door de lucht. In de kleine boompjes aan het begin waar ook de Fitis in zat te zingen, zaten ook nog een Boomleeuwerik, een Roodborsttapuit, een Kneu en een Graspieper. Ook zagen we er een Pimpelmees, een Zwarte Kraai en een Sperwer. We liepen nog iets verder naar een meertje waar een boel soorten watervogels zich lieten zien. We hebben dan ook drie soorten Futen gezien: de gewone Fuut, de Geoorde Fuut en de Dodaars, een wat kleinere soort fuut. Ook de Tafeleend, de Krakeend en de Kleine Plevier hebben we hier gezien. Ook om dit meer staan struiken waar we twee Nachtegalen in hebben zien vechten. Dit was heel apart om te zien. Ook bijzonder was de Braamsluiper die maar drie weken per jaar is te horen. Ook zagen we hier de Putter, de Witte Kwikstaart en de Gekraagde Roodstaart. Daarnaast vloog er nog een Gierzwaluw door de lucht.

Grasmus Foto: Wouter Wildschut

Fitis Foto: Wouter Wildschut

Overzicht van de komende excursies
Hier staat altijd het programma met de excursies. Maar,… we gaan bijna het seizoen afsluiten en dus ga ik jullie in augustus weer het nieuwe jaarprogramma met excursies toesturen. Wij, de excursieleiders, gaan hierover eerst samen kijken welke deze voor het komende nieuwe seizoen gaan worden.

Vogelbladen, mei 2018

Martine Kamminga

Trouw 10 maart j.l.
De Britse bioloog Chris Thomas ziet in dat de soortenrijkdom op aarde aan het afnemen is, maar hij ziet ook dat er veranderingen plaatsvinden die niet zo ongunstig hoeven te zijn.
Toen de mens nog voornamelijk van jacht en visvangst leefde, stierven grote zoogdieren, zoals de mammoet, uit. Maar nu de mens steeds meer over de aardbol reist, reizen er planten- en diersoorten mee en worden ze aangetroffen in gebieden waar ze vroeger niet voorkwamen. Een voorbeeld is de huismus, oorspronkelijk een vogeltje dat alleen in de steppen van Centraal-Azië voorkwam en nu overal ter wereld, zelfs op overvolle terrassen, te vinden is. De natuur past zich aan. Volgens Thomas leeft twee derde van alle dieren nu op plaatsen waar ze twee generaties geleden niet hadden overleefd.

Bij planten gaan die veranderingen nog sneller. In Groot-Brittannië zijn er volgens hem de laatste driehonderd jaar door nieuwe import en kruisingen, meer plantensoorten bijgekomen dan er zijn uitgestorven. Natuurlijk verdwenen er soorten, maar er kwamen nieuwe bij, of ze pasten zich aan de leefomgeving van de mens aan.
Hij betoogt dat de opwarming van de aarde inderdaad een bedreiging is voor veel diersoorten, maar dat andere diersoorten er van kunnen profiteren en bijvoorbeeld noordwaarts gaan trekken, zoals enkele vlindersoorten in Engeland al laten zien. Wat de kruisingen betreft, de mens is zelf een kruising van verschillende mensachtigen, en veel eetbare planten zoals granen en aardappelen en vruchten, zijn het resultaat van kruisingen die door de mens in gang zijn gezet.
Hij stelt ook dat, door de grote bevolkingsgroei op aarde, de natuur onmogelijk zal kunnen blijven zoals het is. Vooral in Afrika zal de bevolking toenemen en zullen de mensen een hogere levensstandaard krijgen. Dat zal gevolgen hebben voor de natuur. Volgens Thomas kijken we te veel

naar de situatie zoals die bijvoorbeeld honderd jaar geleden was, en willen we het zo houden. Maar dat is niet realistisch, zegt hij. Iedere verandering of afwijking hoeft geen bedreiging te zijn. Het kan ook nieuwe kansen bieden.
Wie zich in dit onderwerp interesseert, kan zijn boek lezen: Erfgenamen van de aarde. Een optimistische kijk op de natuur en het tijdperk van de mens.

De Tringiaan , februari 2018.
De Noordse Stormvogel blijkt een goede graadmeter te zijn voor de aanwezigheid van plastic afval in zee. Hij leeft relatief lang, hij verblijft het hele jaar in hetzelfde gebied, d.i. het continentaal plat van de Noordzee en hij voedt zich met zaken die zich in de bovenste waterlagen bevinden, zoals vis, plankton, inktvis en afval van vissersboten, en daarbij krijgt hij dus ook drijvend plastic afval binnen. Vanaf 1979 worden dode Noordse Stormvogels die gevonden worden op het strand, onderzocht op hun maaginhoud.
Plastic afval kan huishoudelijk zijn, b.v. plastic zakjes, doosjes, bekers, en industrieel, b.v. biokorrels, dat zijn korreltjes gebruikt in waterzuiverings installaties, om bacteriën zich eraan te laten hechten. Vogels zien weinig verschil tussen echt voedsel en die korreltjes en het plastic hoopt zich op in de maag.
Het gebruiksplastic is veelal afkomstig van schepen en offshore industrie, het industrieel plastic komt in zee via rivieren en het riool.
De laatste jaren blijkt er steeds minder gebruiksplastic in hun maag te worden aangetroffen, maar het industriële plastic blijft gelijk. Volgens een onderzoek in 2014, gedaan door IMARES, zitten er gemiddeld 34 stukjes plastic, dat is 0,31 gram, in de magen van Noordse Stormvogels. Dat is te vergelijken met een broodtrommel vol bij de mens.
De Tringiaan wijst erop dat er elk jaar zo'n 5 miljoen ton plastic afval in zee terechtkomt, terwijl er een kwart miljoen ton drijvend wordt aangetroffen. Waar blijft dan de rest van dat plastic?

De Kleine Alk, 1e nummer van dit jaar
maakt melding van een uiterst zeldzame waarneming van een Bonte Tapuit, op 25 oktober van vorig jaar, in de gully achter de Hondsbossche Zeewering. De gully is de laagte tussen de oude zeewering en het opgespoten duin.

De Halsbandparkiet wint terrein in en om Alkmaar. Op 15 december jl. Is er een slaapplaats gezien in Oudorp. Twee dagen later zijn er 139 individuen geteld in een slaapboom in een plantsoen tussen de flats op de hoek Geul- en Maasstraat in Oudorp. Hij moet er al sinds september zijn. Sinds 20 december worden ook een stuk of vier Halsbandparkieten waargenomen in Graft en De Rijp. Na de herrie van de jaarwisseling lijkt het aantal Halsbandparkieten kleiner geworden in Oudorp, maar die aanname is gebaseerd op weinig gegevens.

Het eerste nummer van de Fitis van dit jaar besteedt onder meer aandacht aan de Hekslootpolder, ooit een eldorado voor Grutto's. Dat is het nu nog, want dit vochtige grasland wordt laat gemaaid, maar de vogels hebben zeer te lijden onder predatie door de Vos. Zaten er in het midden van de jaren '90 wel 70 paar Grutto's en 100 paar Kieviten, vorig jaar zaten er nog maar twee paar Grutto's, waarvan slechts eentje vliegvlugge jongen heeft voortgebracht.
De vogelwerkgroep Zuid-Kennemerland wil nu met een aantal maatregelen het gevaar van de Vos indammen. Rond het gebied zit veel droge dekking, waar een vos zich zou kunnen schuilhouden, bijvoorbeeld bij de Noorderbegraafplaats en het Munitiebos. Daar wil men kunstburchten plaatsen. Verder wil men rond drie broedgebieden elektrische rasters aanleggen, of dat daar gaat werken is nog de vraag. Men wil hier en daar rietopslag verwijderen voor meer broedgelegenheid en de plasjes bij de Noorderbegraafplaats onderhouden. Ook wil men langs de westkant van het voetpad een plas-drasgebied aanleggen.

In de Fitis ook een artikel over de Lepelaar kolonie in de Buitenliede. In 2004 begonnen drie paar Lepelaars met broeden in oude reigernesten in de bomen aldaar. Het werden er steeds meer en vorig jaar telde men 42 broedparen. Misschien ligt het aantal wel hoger, maar door het dichte bladerdek van de bomen is precies tellen moeilijk.
Tien jaar geleden kwamen de eerste Lepelaars eind maart en waren de nesten er pas in de tweede helft van mei. De laatste jaren komen ze al in de eerste helft van maart. Half april komen de eerste jongen uit. In de eerste helft van mei zijn de eerste jongen vliegvlug. Dan komen er nog steeds nieuwe paartjes. Eind juni zijn er nog kuikens.
Lepelaars met 2 jongen hebben gemiddeld een kilo voedsel nodig per dag. Ze eten stekelbaarsjes en ongewervelden zoals garnaaltjes. De vogelwerkgroep gaat onderzoek doen naar het fourageergedrag van de Lepelaars. Bij Waarneming.nl kan men invoeren of men vogels heeft zien

fourageren en/of vliegen en in welke richting ze vliegen. Men wil ook weten of die Lepelaars van de Buitenliede komen. Ringen is onmogelijk, daarom wil men goede foto's van hun snavel hebben. Iedere Lepelaar heeft namelijk een individuele gele vlek op het uiteinde van zijn/haar snavel. Die foto's kan men dan vergelijken met die van bekende Lepelaars uit de Buitenliede.

Er is weer een soap gaande rondom de Duinpolderweg. Dat moet een weg worden tussen de N206 die langs de duinen gaat en bij De Zilk doodloopt, en de rijksweg A4 bij Hoofddorp. Hij zal dwars door de polders van Bennebroek en Hillegom gaan. In 2003 en 2004 werd er al onderzoek gedaan naar de wenselijkheid van die weg, maar toen werd besloten dat de weg meer problemen zou veroorzaken dan dat hij zou oplossen. Echter in 2008 werd toch weer begonnen met een nieuw onderzoek. De gedachte erachter was dat de weg de "Greenport" van de Bollenstreek zou kunnen verbinden met de Mainport Schiphol. Dat zou goed zijn voor de economie. De schrijver van dit artikel meent dat er helemaal geen "Greenport" bestaat. Ook vindt hij het argument belachelijk dat er wordt uitgegaan van een reistijdwinst, gerekend "over honderd jaar". Alsof men in 1918 al wist hoe het verkeer zich nu zou ontwikkelen.
Het voorkeursalternatief volgens de provincie zou lopen door een Hillegoms bedrijventerrein en door het pas ingerichte natuurgebied van de Vosse- en Weerlanerpolder. Diverse natuurorganisaties uit de regio hebben een kritische zienswijze ingediend. Ze zien het nut niet in van een nieuwe weg. Ook dorpsraden rond Vogelenzang en Bennebroek zijn ingeschakeld in het verzet tegen de weg. Die willen wel kleine plaatselijke verbeteringen van de infrastructuur, die de polders niet schaden. Daar zou de Vogelwerkgroep zich wel in kunnen vinden. Wie de ontwikkelingen rond de weg wil volgen, raadplege de website www.geenduinpolderweg.nl.

Er is ook gunstig nieuws in het Haarlemse te melden. De 2e fase Vijverpark in Schalkwijk wordt gebouwd. De Vogelwerkgroep heeft aanbevelingen gedaan om nestvoorzieningen voor Huiszwaluwen in de gebouwen te maken. De bouwers hebben er wel oren naar en gaan ze uitvoeren.

De Kieft van december vorig jaar is blij met het broedresultaat van de Oeverzwaluwen in de Zaanstreek. Er kan wel van een record worden gesproken. Na het droevige resultaat in 2016 in de wand bij Het Twiske (nul broedsels) werden er vorig jaar na de komst van de eerste vogels op

28 maart wel 65 broedgangen uitgegraven door de vogels, waarvan er 53 zijn bebroed. Op 20 juni vlogen bij 20 nesten de eerste jongen uit en tussen 7 en 11 juli waren alle eerste broedsels uitgevlogen. Op 26 juli waren er alweer 32 nestgangen met voeractiviteiten en drie nesten met jongen gezien. Rond 23 augustus vlogen de laatste jongen uit.
Een tabel met broedresultaten over de jaren, laat zien dat deze van jaar tot jaar heel wisselend kunnen zijn.
De kunstwand bij Buitenhuizen had ook een goed jaar: 40 tot 45 broedende paartjes. Zo half september moeten de laatste jongen zijn uitgevlogen.
De zandhopen aan de Noordzijde van de Noorder-IJ-plas hadden ook een goed jaar. De grondaannemer, de Grondbank Amsterdam, heeft zijn activiteiten daar aangepast aan de aanwezigheid van de Oeverzwaluwen, die daar spontaan zijn gaan graven. Aanvankelijk groeven de vogels gaten in de strekdammen, maar toen de begroeiing daar steeds dichter werd en ze risico liepen op predatie door bijv. de Rat, verlegden ze hun activiteiten naar de zandhopen.
Tot slot nog een mooie, zeer zeldzame waarneming van een Koereiger in het Wormer-en Jisperveld, gedaan in de winter van 2016 op 2017.

Vogelwaarnemingen, Midden-Kennemerland, febr t/m april 2018

Hans Schekkerman

Dit overzicht beslaat de periode 1 februari t/m 30 april 2018. Het is een selectie van interessante waarnemingen, vooral van schaarsere soorten, gemeld op *Waarneming.nl* en *Trektellen.nl*. Alle invoerders worden hartelijk bedankt voor hun waarnemingen, ook als ze hier niet zijn vermeld.
Veel gebruikte afkortingen: tp = ter plaatse; kj = kalenderjaar; ad = adult; juv = juveniel; m = man; v = vrouw(kleed); ovv = overvliegend, Z = naar Zuid; NHD = Noordhollands Duinreservaat. Contact: hans.schekkerman@sovon.nl.

Algemeen februari-april

Na een vrij koude start van feb en een zacht midden sloeg in de laatste week de winter nog een keer echt toe, met -7°C, harde oostenwind, schaatsijs en een kleine exodus van steltlopers uit de Waddenzee. Op 4 mrt viel de dooi stevig in, maar op 17-19 mrt kregen we opnieuw O7 bij -2°C. Dit dreef wat Tureluurs, Bontjes en Kieviten weer naar het zuiden maar tegelijkertijd trokken Wintertalingen, Pijlstaarten en Wulpen nog

hoopvol noordwaarts langs de kust. Maart bleef verder vrij koel, waardoor de aankomst van vroege voorjaarssoorten traag verliep. Pas in de eerste week van april werd het lente, en in de derde week meteen hoogzomer (27°C, ZO3). Door slecht weer in NW-Afrika en ZW-Europa druppelden diverse soorten zomervogels echter maar langzaam binnen.

Wilde Zwaan

Maximaal 32 vogels in het infiltratiegebied op 3 mrt. Op 22 mrt nog 20; laatste waarneming 26 mrt (1 infiltratiegebied, 2 De Krim, NHD Egmond).

Kleine Zwaan

De 2 in de Castricummerpolder overwinterende vogels werden samen gezien t/m 16 feb; daarna nog maar 1, die tijdens de vorst uitweek naar het infiltratiegebied maar met de dooi terugkeerde en bleef tot 6 april. Deze opsplitsing van het paar (?) rond half feb is een exacte kopie van 2017!

Kleine Rietgans

4 mrt – c. 350 N, Noordpier en NHD – H. Schekkerman, L. Bregman, Jacos Jes

6 mrt – 1 O, Egmond-Binnen – Jorg Schagen

9 t/m 10 mrt – 1 tp, bij Krengenbos, Castricum – Hans Schekkerman e.a.

Nonnetjes, Uitgeestermeer, 7 mrt Foto: *Willem Olbers*

Dwerggans

10 apr – 1 ad tp, Heemskerker Noordbroek – Joep de Leeuw e.a.

Een Dwerggans zonder (kwekers)ringen of hybride kenmerken. De herkomst van dit soort vogels buiten de wintermaanden blijft echter twijfelachtig.

Brandgans

5 apr – 2 ad + 4 kleine pullen, Karpervijver NHD Bakkum – Bert Rodenburg.

Erg vroeg; de Castricumse broedvogels beginnen doorgaans pas na half april met broeden. Deze moeten in de week na het einde van de vorst zijn gestart.

Casarca

28 apr – m+v tp, Doornvlak, NHD Bakkum – Zelma van het Kaar, Theo Baas

Zomertaling

Slechts 13 waarnemingen tussen 5 mrt en 19 apr; in maart op de duinplassen, in april in de Castricummerpolder, en in beide maanden overzee trekkend, met een maximum van 14 op 7 apr.

Krooneend

6 mrt – m+v tp, Noordpier IJmuiden – Luud Baas

10 t/m 12 apr – m+v tp, Infiltratiegebied Castricum – H. Schekkerman e.a.

Topper

Naast enkele waarnemingen over zee:

4 t/m 11 mrt – max. 1 m 2v tp, Noordpier IJmuiden – Jacos Jes e.a.

11 jan t/m 30 mrt – 1 v tp, Heemskerker Noordbroek – Rob van Bemmelen e.a.

Grote Zee-eend

In totaal 46 over zee langsvliegende vogels op 16 en 21 mrt en 2 en 28 apr H. Schekkerman, Hanno Pet, Mark Res, H. Groot. Daarnaast 1 verblijvende:

11 apr – 1 tp, Noordpier IJmuiden – Rinus Nieuwstad

De honderden bij Castricum op zee foeragerende Zwarte Zee-eenden uit de vorige verslagperiode waren na half februari verdwenen

IJseend

25 feb – 2 ad m Z, Castricum aan Zee – H. Schekkerman

29 mrt – 1 v N, Castricum aan Zee – M. Res

Nonnetje

16 t/m 24 feb – 1 v, Wei van Brasser, NHD Bakkum – Hielke Boomsma e.v.a.
25 feb – 1 tp, Hoefijzermeer – Sjek Venhuis
1 t/m 4 mrt – 1-2 v tp, Infiltratiegebied – vinkenbaan, Willem Olbers
3 mrt – 1 v, Karpervijver Bakkum – J. Schagen
6 mrt – 7 tp, Uitgeestermeer – W. Olbers
19 apr – 1 m tp, Hoefijzermeer – Michel Klemann. Bij 22°C ..

Rosse Stekelstaart

30 mrt – 1 m ad tp, Noordpier IJmuiden – Jeroen Cornelissen. Geen details.

Patrijs

17 en 22 feb – 2 en 4 tp, Hogeweg, Egmond-Binnen – Aaron Meijer, Luud Baas

Parelduiker

Waarnemingen bij Castricum aan Zee op 21 mrt (1 N), 30 mrt (2 tp), en 14 apr (1 tp) - H. Groot, H. Schekkerman.

Fuut

Flinke aantallen op zee, vooral tijdens de kou in feb; bv. 590 langs 1 km kust bij Castricum aan Zee op 25 feb - H. Schekkerman.

Roodhalsfuten worden vooral op zee gezien. In de jaren ’70 en ’80 pleisterden ze ook geregeld in het infiltratiegebied, maar tegenwoordig vrijwel nooit meer. Een oorzaak is dat destijds vooral met olie bevuilde vogels het zoete water opzochten, en die vorm van vervuiling op zee sterk is teruggedrongen. Ook de zeetrektellers zien echter dat Roodhalsfuten schaars worden. De telgegevens tonen al sinds de jaren ’80 een afname, niet alleen bij ons maar langs de hele Nederlandse kust (fig. 1A). In de laatste 5 jaar lijkt het extra hard te gaan. Uit de broedgebieden in Oost-Europa wordt echter geen afname gemeld en uit Scandinavië zelfs enige toename. Misschien overwinteren Roodhalsfuten tegenwoordig dichter bij huis, in de Oostzee en bij Denemarken?

Uit de zeetrekgegevens bleek verder een curieus verschil in seizoenspatroon tussen de 7 km uiteen gelegen telposten bij Castricum en Egmond (fig. 1B). Bij Egmond wordt het patroon gedomineerd door doortrek, met pieken in okt-nov en mrt-apr. Bij Castricum zijn Roodhalsfuten in de winter (dec-feb) ongeveer net zo talrijk, maar ontbreken beide doortrekgolven geheel! Het verschil is veel te groot om op toeval te berusten, maar naar de oorzaak is het gissen.

Kuifduiker

16 feb – 1 tp, Castricum aan Zee – Maurice Tijm
4 mrt, 18-21mrt, 11 apr – 1 tp, Noordpier IJmuiden – H. Schekkerman e.a.
24 mrt t/m 6 apr – 1 tp, infiltratiegebied Kieftenvlak – Wouter Bol e.a
27 mrt – 2 N, Castricum aan Zee – M. Res
31 mrt – 3 zkl tp, op zee t.h.v. Hoge Toren – R. van Bemmelen
15 apr – 1 zkl N, Castricum aan Zee – H. Schekkerman

Geoorde Fuut

De eerste Geoorde Fuut verscheen op de Wei van Brasser op 22 mrt. Het aantal nam langzaam toe tot 8 op 27 april. Daarnaast nog:
29 mrt – 4 tp, op zee bij Castricum aan Zee – M. Res
31 mrt – 3 tp, op zee bij De Hoge Toren – R. van Bemmelen

Kuifaalscholver

4 feb t/m 30 mrt – 1 2kj tp, Noordpier – Guido Keijl e.v.a.
2 t/m 22 apr – 1 ad tp, Noordpier – J. van der Sluis e.a.

Roodhalsfuut

30 mrt – 1 N, Castricum aan Zee – H. Schekkerman
31 mrt – 1 tp, zee t.h.v. Hoge Toren – R. van Bemmelen

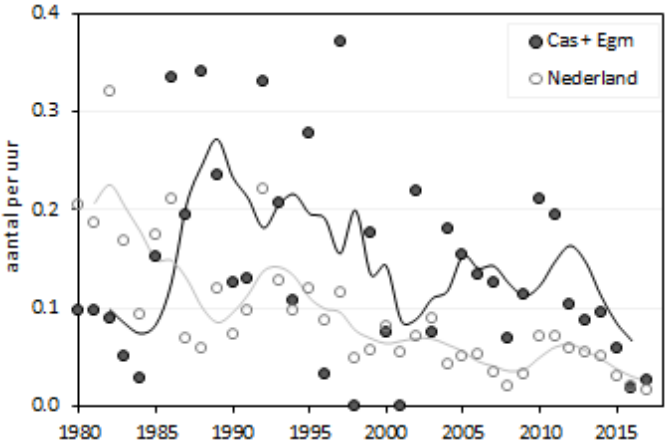

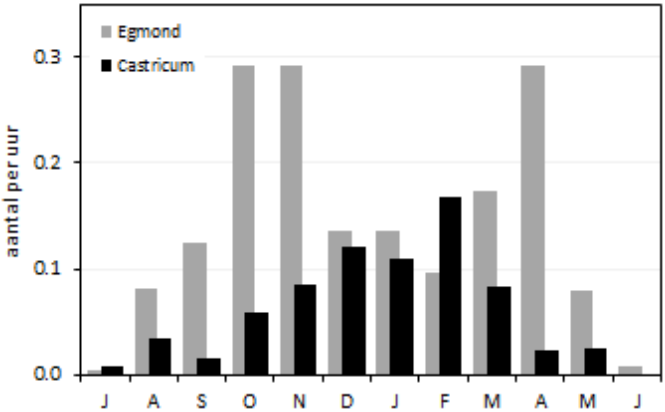

Fig. 1. Voorkomen van Roodhalsfuut in Midden-Kennemerland vanaf 1980 (aantal per uur

zeetrektellen; bron: trektellen.nl).

A boven: Lange-termijnontwikkeling bij Castricum en Egmond (zwart; telposten gecombineerd voor grotere steekproef), en gemiddeld over alle zeerekposten in Nederland (grijs). Stippen geven jaarcijfers, de lijnen een 5-jarig lopend gemiddelde.

B onder: seizoenspatroon (per maand, juli-juni) bij Castricum aan Zee (zwart, n=149 vogels) en Egmond aan Zee (grijs, n=1054).

Kuifduiker, Kieftenvlak,27 mrt Luc Knijnsberg)

Roerdomp

1 feb t/m 18 mrt – max. 3 bijeen, Infiltratiegebied Castricum – vele waarnemers

4 mrt – 1 tp, hut Winterkoning, NHD Castricum – W. Olbers, R. Runnenburg

Kleine Zilverreiger

7 feb – 1 tp, Hogedijk, Egmond-Binnen – Cees Baart

8 mrt – 1 tp, Castricummerpolder – M. Res

Grote Zilverreiger

76 meldingen in feb, 78 in mrt en nog maar 12 in apr. Grootste aantallen:

24 feb – Bij slaapplaatstelling 90 op Starteiland Alkmaardermeer en 5 bij Karpervijver Bakkum – telgroep zilverreigers (Arend de Jong e.a.)

3 mrt – 109 tp, Klein Dorregeest – Leo Heemskerk e.a. Foeragerend/rustend in een grote groep tijdens strenge vorst. Grootste aantal tot dusver in onze regio.

Ooievaar

43 Meldingen, alle van eenlingen, vanaf 15 maart.

Lepelaar

Twee waarnemingen van Lepelaars in de reigerkolonie op landgoed Marquette (29 mrt subadult, 3 apr baltsend paar) kondigden een nieuwe broedvogelsoort voor de regio aan. In mei waren er 3 bezette nesten, waarvan minstens 1 met jongen erop. - Roy Slaterus, Rienk Slings

Visarend

11 apr – 1 N, Vogelduin, NHD Bakkum – Dick Groenendijk e.a.
14 apr – 1 Z, Castricum en Castricummerpolder – R. van Bemmelen e.a.
15 t/m 16 apr – 1 tp, Uitgeestermeer – H. Schekkerman, Ruud Brouwer

Zeearend

18 mrt – 1 N, Infiltratiegebied Castricum – Piet Admiraal, vinkenbaan. De volgende dag bivakkeerde een Zeearend in het Wormer- en Jisperveld.

21 apr – 1 subad ZW, ingang Geversduin, NHD Castricum – Hans Stapersma en deelnemers VWG-cursus. Later die dag ook gezien bij Bergen en Callantsoog.

Rode Wouw

15 apr – 1 N, Castricummerpolder – Edwin Kerssens

18 apr – 1 Z, NHD Bakkum & Castricum – H. Stapersma, Evert-Jan Woudsma

Zwarte Wouw

18 apr – 1 ad tp/N, NHD Heemskerk & vinkenbaan – H. Schekkerman, A. Wijker

Blauwe Kiekendief

18 mrt – 1 v Z, Infiltratiegebied Castricum – Kees Roselaar, vinkenbaan

25 mrt – 1 m ovv, Wei van Brasser, NHD Bakkum – Hanno Pet

Slechtvalk

47 meldingen van eenlingen en enkele tweetallen.

Boomvalk

20 apr – 1 Brabantse Landbouw, NHD Castricum – Luc Vrijens, Micha d'Oliveira

25 apr -1 jagend, Vogelduin, NHD Bakkum – Herman van Oosten

29 apr -1 jagend, Verbrande Vlak, NHD Heemskerk – H. Schekkerman

Smelleken

Drie vogels in februari, 1 in maart en 5 in apr, langs de kust en in het open duin.

Rode Wouw, Castricummerpolder, 15 april Foto: Edwin Kerssens

Porseleinhoen

15 vangsten op de vinkenbaan tussen 13 en 20 apr; maximum 7 op 13 apr.

Kraanvogel

12 mrt – 1 N, Castricum – H.E. Wondergem. Melding zonder details.

30 mrt – 15 N, Castricummerpolder – L. Heemskerk. Deze groep trok naar N over de Hollandse kuststrook vanaf Breskens (Zl; 9:36) tot in de Wieringermeer (15:40). Dankzij een spoor van Whatsapp-berichten kon hij op afstand worden opgepikt vanaf de Papenberg.

Krombekstrandloper

21 t/m 23 apr – 1 wkl tp, De Oude Venne – Hanno Pet, R. Slings e.a.

Temmincks Strandloper

28 apr – 1 tp, Groote Ven, Castricummerpolder – Willem Olbers

Kemphaan

Hele periode aanwezig in Castricummerpolder en Heemskerker Noordbroek, maar pas vanaf 30 mrt meer dan 6 vogels (15; is ook maximum).

IJslandse Grutto

Op 1-4 mrt vluchtten langs de vinkenbaan 5 Grutto's voor de vorst; een gevangen exemplaar bleek op basis van afmetingen een IJslandse Grutto te zijn. In de Groote Ven en de waterberging bij Heemskerk pleisterden maximaal 115 (14 mrt) resp. 20 (30 mrt, 10 apr) IJslandse Grutto's.

Zwarte Ruiter

Doortrekkers op 19 apr (1 vinkenbaan), 20-21 apr (1 Heemskerker Noordbroek, R. Slings, L. Bregman) en 29 apr (3 Groote Ven, Cees de Vries).

Witgat

Overwinterende Witgatten komen vaak pas bij vorst tevoorschijn: 8 van de 9 winterwaarnemingen vielen in de ijsweek 26 feb – 4 mrt. Eén van deze vogels vloog in Castricum tegen een raam. Voorjaarstrek was merkbaar vanaf 29 mrt.

Bosruiter

29 apr – 2 tp, Waterberging Noorderveld – L. Bregman

Bokje

15 Waarnemingen met als laatste datum 24 mrt (Castricummerpolder). Meest op de gebruikelijke plekken (duinplasjes en polder), maar in de vorstperiode stootte Leo Heemskerk 2 Bokjes op in het duinbos, bij Bakkum en bij Castricum.

Grote Jager

2 feb – 1 tp, strand Noordpier-Wijk aan Zee – L. Bregman

Kleine Jager

17 feb – 1 2kj tp, strand Heemskerk – R. van Bemmelen

Pontische Meeuw

Nogal schaars deze winter, met maar 4 waarnemingen van in totaal 8 vogels, alle langs het strand - H. Schekkerman, Paul de Jong, R. van Bemmelen, G. Keijl.

Geelpootmeeuw

17 feb - 1 3kj tp, strand Noordpier – H. Schekkerman

17 apr – 1 ad tp, Rijksstraatweg, Beverwijk – R. Slings

Grote Burgemeester

2 feb – 1 2kj tp, Noordpier IJmuiden – Leon Edelaar, A. Meijer

3 feb – 1 3kj tp, strand Noordpier – Nico Godfriedt

3 t/m 4 mrt – 1 2kj tp, Noordpier IJmuiden – Fred Cottaar, J. Jes

Zwartkopmeeuw

Vogels vliegend over strand en duin op 7 apr (2), 14 apr (1) en 19 apr (6) – H. van Oosten, H. Schekkerman, M. Klemann

Zwarte Zeekoet

t/m 21 mrt – 1 2kj tp, Noordpier IJmuiden – P. de Jong e.v.a.

26 mrt – 1 N, Egmond aan Zee – Cees Baart. “Ik zag een compacte vogel, wit van onder met bovendelen grijs en duidelijke witte vlek op beide verder donkere bovenvleugels. Met goed licht erop leverde het een duidelijke tekening op.” Zou dit de vertrekkende noordpiervogel zijn geweest?

Kleine Alk

29 mrt – 1 tp, Noordpier IJmuiden – C. Baart. “Gedrongen vogel met rond silhouet, bovenzijde zwart met buik en borst wit. Snavel nauwelijks waarneembaar, zag meer rond kopje. Sowieso klein beest. Foeragerend op 50-60 m op de scheiding van rustig water en spoor van flinke golfslag.” Dit is de eerste maartwaarneming van een levende Kleine Alk in onze regio (meeste okt-jan).

IJsvogel

Tussen 1 feb en 1 mrt werden 43 meldingen ingevoerd, daarna tot eind apr nog slechts 2. In 2017 (na wat vorst in januari) was die verhouding 22:35, en in 2016 (zachte winter) 33:43. De vorst van eind feb heeft er dus flink ingehakt, en de meeste broedplaatsen in onze regio bleven onbezet.

Kerkuil

Meldingen uit Bakkum/Koningsduin, Castricummerpolder, en langs de A9 bij Uitgeest (doodvondst).

Steenuil

21 mrt – 1 tp, Hoogovens Z van Wijk aan Zee – Martin Kemper

Gefotografeerd, rustend in de draagconstructie van een pijpleiding midden op het hoogoventerrein. Steenuil is in onze regio een zeldzame dwaalgast geworden. Volgens de *Atlas van de Noord-Hollandse Broedvogels* waren er in 2006-2009 nog territoria bij Egmond-Binnen, en uit die omgeving komen ook (niet gedocumenteerde) waarnemingen uit 2012 en 2015. De laatste melding daarvóór in waarneming.nl stamt uit 1996. Rond 2015 lagen de dichtstbijzijnde bekende broedplaatsen bij Marken-Binnen.

Oehoe

2 feb en 6 t/m 9 mrt - 1 tp, Bakkum-Noord – P. van Renen, L. Heemskerk, J. Schagen. De vogel droeg een kwekersring, dus is uit gevangenschap afkomstig. Hij is vanaf mei 2016 af en toe gemeld in Bakkum en Castricum.

Velduil

16 apr – 1 tp, Soeckebacker, NHD Egmond – Pascal Stroeken

Draaihals

19 apr – 1 tp, Egmond-Binnen – C. Baart. In de natuurtuin.

Kleine Bonte Specht

Opvallend veel waarnemingen dit voorjaar: in totaal 58 (feb 7, mrt 27 en apr 24), van verschillende plekken in NHD Bakkum, Castricum en Heemskerk. Vergelijk dit met het totaal van 21 meldingen in feb-apr 2017; kennelijk heeft de soort een goed broedseizoen of een winter met weinig sterfte achter de rug.

Groene Specht

Met 105 waarnemingen lijkt het weer wat beter te gaan met Groene Spechten, die het een poos moeilijk leken te hebben in de regio.

Grote Pieper

15 apr – 1 tp, Dorregeesterpolder, Uitgeest – H. Schekkerman. Foeragerend op de dijk; geluidsopname. Voorjaarswaarnemingen van Grote Pieper in de regio zijn zeer schaars; de voorgaande in wrn.nl stammen uit mei 1990 en apr 1991.

Waterpieper

11 meldingen tussen 6 mrt en 7 apr. Terwijl Waterpiepers ’s winters vrijwel alleen in het poldergebied verblijven trekken ze in het vroege voorjaar ook weer door het duin, maar het is vaak lastig om ze te onderscheiden van de dan ook doortrekkende Oeverpiepers in vers zomerkleed.

Rouwkwikstaart

Vanaf 6 maart 31 meldingen van maximaal 2 vogels bijeen. Daarmee was deze (onder)soort vrij dun gezaaid dit voorjaar. Geen aanwijzingen voor broeden.

Engelse (Gele) Kwikstaart

Slechts vier waarnemingen, van enkelingen in het duin en de waterberging op 20, 21, 27 en 28 apr - W. Olbers, W. Bol, H. Schekkerman, vinkenbaan.

Grote Gele Kwikstaart

In feb 5 waarnemingen, in mrt 15 en in apr 3.

Zwarte Roodstaart

In totaal c. 30 waarnemingen vanaf 4 mrt. Zingende vogels werden gemeld uit tuinderijgebieden Heemskerkerduin, Noorddorp en bij Egmond a/d Hoef.

Zwarte Roodstaart is een insecteneter die pas laat in het najaar wegtrekt (en niet al te ver: Middellandse Zeegebied) en alweer vroeg in het voorjaar terugkeert. Najaarstrek zien wij vooral in okt en nov, als hun neven Gekraagde Roodstaarten al in Afrika zitten, en voorjaarstrek in mrt en apr. Dit is vooral duidelijk op plekken waar geen Zwarte Roodstaarten broeden, zoals de polders en het duin. Het seizoenspatroon is op die plekken zelfs nog wat tweetoppiger dan fig. 1 toont, want meldingen uit het NHD in jun-aug betreffen voor een deel jonge Gekraagde Roodstaarten, zoals soms blijkt uit foto's. In de dorpen en het tuinderij- en industriegebied (w.o. Tata Steel) wordt de voorjaarspiek opgekrikt en verlengd door meldingen van broedvogels. Daarbij valt op dat in maart de meeste vogels nog worden gemeld op 'doortreklocaties', en pas vanaf april de meerderheid in broedhabitat. In het noorden van onze regio broeden opmerkelijk veel minder Zwarte Roodstaarten dan in Heemskerk, Beverwijk en Velsen-Noord. Vooral daar en op de sluizen van IJmuiden overwinteren ook geregeld enkele exemplaren.

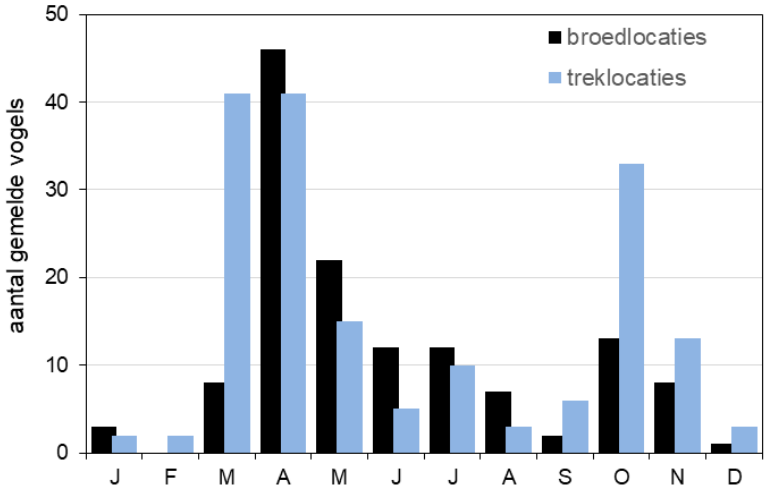

Fig. 2.

Seizoenspatroon (aantal vogels per maand in laatste 10 jaar) van Zwarte Roodstaart, met ondescheid tussen waarnemingen op mogelijke broed-locaties (bebouwing, industrie- en tuinderijgebied) en elders (duinen, pier en polders).

Bron: waarneming.nl.

Beflijster

14 t/m 21 feb – 1 m tp, Noorddorperweg, Heemskerk – Theo Admiraal e.v.a. Pas de tweede winterwaarneming van een Beflijster in onze regio, na één in NHD Egmond in januari 2007. Er zijn niet jaarlijks wintergevallen van deze soort in Nederland, maar deze winter waren er negen. Voorjaarstrek werd opgemerkt vanaf 5 apr. Met in totaal ca. 120 vogels en een maximum van 29 op 7 apr was het een vrij beflijsterrijk voorjaar

Overwinterende Beflijster, Heemskerk, 17 feb Foto:Olvin van Keeken

Paapje

19 apr – 1 tp, De Hoge Toren, NHD Bakkum R. van Bemmelen

25 apr – 2 tp, Soeckebacker, NHD Egmond – Peter van Brandwijk

Snor

12 apr – 1 vangst, vinkenbaan

15 apr – 1 zingend, Dorregeesterpolder, Uitgeest – H. Schekkerman

15 apr – 1 zingend, Infiltratiegebied Castricum – G. Keijl, R. van Bemmelen

Fluiter

Drie vroege fluiters op 19, 21 en 28 apr in het NHD (Heemskerk, Bakkum, Castricum) - R. Slaterus, Rob Martens, Henk Levering

Bonte Vliegenvanger

20 apr – 1 m, Zuidernollen, NHD Castricum – M. Klemann

29 apr – 1 m, W van zweefvliegveld, NHD Castricum – Remco Oosterlaar

Baardmannetje

Aanwezig (max. 6) bij de Dorregeesterpolder – W. Olbers, H. Schekkerman

Klapekster

6 apr – 1 tp, Reggers-Sandervlak, NHD Egmond – Hans Kuperus. Een doortrekker; voor het eerst sinds jaren waren er geen winterterritoria bezet.

Raaf

Van 9 maart t/m 20 apr totaal 13 meldingen uit het NHD. De meeste betroffen eenlingen; een ‘paar’ werd gezien op 10 en 19 mrt (NHD Egmond, Bakkum) en op 16 april (baltsend en roepend, NHD Heemskerk – Peter Zwitser).

Roek

21 apr – 1 Z, Castricum aan Zee – H. Groot

Barmsijs

In februari werden nog groepen tot zo’n 20 Grote Barmsijzen gemeld (Castricum, NHD bij Watervlak/Hoefijzermeer); de laatste op 25 feb (6) en 17 apr (4). Kleine Barmsijzen (totaal 20) werden gezien vanaf 7 feb en vooral na midden-mrt. Daarnaast werden nog 15 ongedetermineerde barmsijzen gemeld.

Europese Kanarie

11 apr – 1 m zingend, Voorweg, Heemskerkerduin – R. van Bemmelen. “Ongeveer een minuut fanatiek zingend in de top van een de boom. Gedrongen postuur, gele borst, gestreepte flanken, géén opvallende vleugelstrepen zoals Sijs, geel voorhoofd, etc. Zang zeer snel en druk gebabbel met typische 'metalige' kwaliteit, steeds in strofen van ca. 4 sec.”

Kruisbek

Vier waarnemingen (5 vogels), alle in het duin: 17 feb, 25 en 29 mrt, 28 apr – Piet Admiraal, L. Heemskerk, M. Klemann, Luc Knijnsberg

Grote Kruisbek

26 mrt – 6 tp, Vogelwater, NHD Bakkum – L. Knijnsberg, H. Boomsma. Na langdurige afwezigheid (er is in de afgelopen winter meermaals gezocht) ineens weer een groepje nabij dezelfde plek als in okt 2017. Wellicht betrof het terugtrek vanuit de Zuid-Hollandse of Zeeuwse duinstreek waar wel enkele groepjes overwinterden. De volgende dag waren ze alweer weg. Op 27 apr werd nog een mogelijke Grote Kruisbek gehoord in NHD Bakkum (G. Keijl).

Geelgors

Vier overvliegende vogels op 10, 26 en 29 mrt en 28 apr. Eén in het duin en 3 nabij de binnenduinrand - J. Schagen, H. Schekkerman, R. Slaterus, H. Kuperus.

Sneeuwgors

Slechts 3 waarnemingen (5 vogels) op het strand tussen 1 en 17 feb.

Voorjaarsfenologie Midden-Kennemerland 2018

Eerste en tweede waarnemingen van algemene voorjaarstrekkers en zomerogels (*= exclusief enkele wintergevallen), en de gemiddelde datum van de 2e waarnemingen (omdat de 1e soms vroege 'uitbijters' zijn) in de voorgaande 4 jaren. Soorten gerangschikt op oplopende 2e datum. (v) = vangst.

soort	2018 1e	waarnemer	2018 2e	waarnemer	gem. 2e
Witte Kwikstaart*	10-feb	Hans Schekkerman	11-feb	Aaron Meijer	27-feb
Grutto	26-jan	Hans Schekkerman	1-mrt	vinkenbaan	21-feb
Kluut*	28-feb	vinkenbaan	7-mrt	Hielke Boomsma	1-mrt
Lepelaar*	6-mrt	Arthur de Swart	8-mrt	Cees de Vries	10-mrt
Roodborsttapuit*	25-feb	Hans Schekkerman	10-mrt	Willem Olbers	29-feb
Kneu	9-mrt	Rob van Bemmelen	12-mrt	Luc Knijnsberg	8-mrt
Zwarte Roodstaart*	4-mrt	A.L. Engelhard	12-mrt	Wesley Swaalep	28-mrt
Tjiftjaf*	12-mrt	Luc Knijnsberg	14-mrt	Tineke Ros	10-mrt
Zomertaling	5-mrt	Tineke Ros	15-mrt	Willem Olbers	14-mrt
Grote Stern	11-mrt	Hans Schekkerman	16-mrt	Hans Schekkerman	29-mrt
Bruine Kiekendief	14-mrt	Marco Leloux	17-mrt	vinkenbaan	29-mrt
Kleine Plevier	17-	Henk Levering	19-	Robert	25-

	mrt		mrt	Stoker	mrt
Blauwborst	22-mrt	Luc Knijnsberg	24-mrt	Kees Roselaar	25-mrt
Tapuit	25-mrt	Wouter Bol	26-mrt	Luc Knijnsberg	30-mrt
Gele Kwikstaart	29-mrt	Roy Slaterus	31-mrt	Cees Baart	5-apr
Fitis	31-mrt	Sander Lagerveld	2-apr	Wouter Bol	30-mrt
Zwartkop	1-apr	vinkenbaan (v)	3-apr	vinkenbaan (v)	22-mrt
Boerenzwaluw	31-mrt	Rob van Bemmelen	3-apr	Cees Baart	1-apr
Boompieper	2-apr	Wouter Bol	3-apr	Kees Roselaar	3-apr
Oeverzwaluw	1-apr	Hielke Boomsma	3-apr	Cees Baart	4-apr
Visdief	6-apr	Hans Schekkerman	6-apr	Hans Schekkerman	1-apr
Beflijster	5-apr	Cees Baart	6-apr	Rob van Bemmelen	5-apr
Gekraagde Roodstaart	5-apr	Natasja Nachbar	6-apr	Hans Schekkerman	5-apr
Groenpootruiter	28-mrt	Michel Klemann	6-apr	Hans Schekkerman	15-apr
Nachtegaal	6-apr	Luc Knijnsberg	7-apr	Hans Groot	9-apr
Sprinkhaanzanger	7-apr	Hans Groot	8-apr	Remco Oosterlaar	5-apr
Rietzanger	6-apr	vinkenbaan (v)	8-apr	vinkenbaan (v)	6-apr
Dwergstern	7-apr	Guido Keijl	8-apr	Guido Keijl	19-apr
Huiszwaluw	8-apr	Chris Winter	9-apr	Jorg Schagen	6-apr
Braamsluiper	9-	vinkenbaan (v)	9-	Peter Zwitser	12-

	apr		apr		apr
Regenwulp	6-apr	Hans Groot	12-apr	Kees Roselaar	7-apr
Grasmus	12-apr	Eric Menkveld	14-apr	Rob van Bemmelen	13-apr
Koekoek	14-apr	Remco Oosterlaar	14-apr	Cees Baart	16-apr
Oeverloper	7-apr	Mark Res	18-apr	Rob van Bemmelen	26-apr
Tuinfluiter	21-apr	Dick Dekker	22-apr	Remco Oosterlaar	23-apr
Gierzwaluw	20-apr	Rob van Bemmelen	24-apr	Kees Roselaar	21-apr
Kleine Karekiet	14-apr	Piet Admiraal	24-apr	Rob van Bemmelen	26-apr
Boomvalk	20-apr	Micha d'Olivera	25-apr	Herman van Oosten	4-mei
Bosrietzanger	3-mei	Guido Keijl	5-mei	vinkenbaan	16-mei
Grauwe Vliegenvanger	7-mei	Hans Schekkerman	7-mei	Jorg Schagen	9-mei
Spotvogel	4-mei	Jorg Schagen	8-mei	Cees Baart	14-mei

Lezingen & Excursies, 3e kwartaal 2018

Commissie Lezingen & Excursies

Let op: we vertrekken steeds vanaf het parkeerterrein aan de **achterzijde** van station Castricum (ter hoogte van 'Huis van Hilde').
Advies: om op de hoogte te blijven van 'ad hoc' initiatieven van de L&E-commissie adviseren we u zich aan te sluiten bij de VWG-emailkring. Aanmelding is eenvoudig, zie VWG-website.

Juli/augustus: 'Ad hoc' avond-excursie 'Nachtzwaluwen', in Schoorlse Duinen. Als er Nachtzwaluwen worden gemeld, wordt deze

excursie aangekondigd via de VWG-emailkring. Excursieleider nog onbekend.

Juli/augustus: 'Ad hoc' avond-excursie 'Bollenveldjes', in de Kop van Noord-Holland (hopend op o.a. Lachsterns). Als er Lachsterns worden gemeld, wordt deze excursie aangekondigd via de VWG-emailkring. Excursieleider nog onbekend.

Zaterdag 25 augustus: Dagexcursie 'Lauwersmeer'. Met o.a. trek van steltlopers.
Excursieleider: Hans Stapersma.
Vertrek achterkant station Castricum: 6.00 uur; tot ca. 20.00 uur. Neem extra brood mee.

Zaterdag 29 september: Dagexcursie 'Biesbosch'. Met hopelijk Zeearend, Visarend, diverse eendensoorten, en veel meer.
Excursieleider: Bart Korf.
Vertrek achterzijde station Castricum: 7.00 uur; tot ca. 18.00 uur.

Noteer ook deze (voorlopige) data alvast in uw agenda:

Zo 21 okt	Vogeltrek(ochtend)excursie Noord-Hollands Duinreservaat, met tevens bezoek aan het Vogelringstation.
Za 27 okt	Vogeltrek(ochtend)excursie. Noord-Hollands Duinreservaat, met tevens bezoek aan het Vogelringstation.
Wo 14 nov	Algemene ledenvergadering in 'de Kern'. Na de pauze een presentatie van PWN: 'Nadere toelichting over PAS-maatregelen in NHD'.
Zo 25 nov	Dagexcursie 'Texel'.

Nieuwe (jeugd)leden

Femie de Jager

Mw. Suzanne van Reenen	1901 TA Castricum
Tim Straver (jeugd)	1902 AB Castricum
Dhr. Theo Admiraal	1901 ST Castricum
Mw. Suus Schaank-Scheffer	1901 VL Castricum
Mw. Netty Karreman-Peeters	1906 AW Limmen
Dhr. Marijn Verkuijlen	1902 SC Castricum
Dhr. Rob van Bemmelen	1902 DS Castricum
Mw. Marga Kammeijer	1901 RZ Castricum